

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Tereza Pištorová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Motivy pro výstup z ideologicky neukotvené politické
strany – případ hnutí ANO**

Bakalářská práce

Autor práce: Tereza Pištorová

Studijní program: Politologie a veřejná politika

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Hájek, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
4. Při přípravě této práce autor použil Whisper od OpenAI za účelem automatického transkriptu rozhovorů. Po použití tohoto nástroje/slужby autor obsah podle potřeby zkontroloval a upravil a přebírá plnou odpovědnost za obsah publikace.

V Praze dne 26. 07. 2024

Tereza Pištorová

Bibliografický záznam

PIŠTOROVÁ, Tereza. *Motivy pro výstup z ideologicky neukotvené politické strany – případ hnutí ANO*. Praha, 2024. 61 str. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Lukáš Hájek, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 86 153 znaků, 48 stran

Abstrakt

Politické strany zastávají klíčovou roli v demokratických politických systémech. V posledních letech zaznamenávají pokles svých členských základů. Častým důvodem odchodu členů je ideologický rozkol mezi jedincem a směřováním strany. Je tak otázkou, co jsou ostatní motivy pro odchod členů u stran s neukotvenou ideologií. Tato práce se zaměřuje na konkrétní případ hnutí ANO v České republice. Výzkum byl proveden jako případová studie s využitím kvalitativních metod, konkrétně hloubkových polostrukturovaných rozhovorů a písemných strukturovaných rozhovorů. Celkově bylo provedeno 17 rozhovorů, které byly následně kodifikovány na základě teoretického východiska. Pro takto specifický případ hnutí ANO nebyla původní teorie dostatečně obsáhlá, proto byla obohacena o tři nové kategorie motivů pro výstup. Z rozhovorů bylo patrné, že odchody ze stran ovlivňuje více dlouhodobých faktorů. Hlavními motivy pro odchod jsou kognitivní zapojení – tedy nedostatečný vliv na fungování hnutí – problém se spolustraníky a ideologický rozkol mezi členem a stranou. Také naplnění prvotních očekávání členství není zárukou pro setrvání ve straně. Pro posílení stability své členské základny by měly politické strany klást důraz na participaci členů v rozhodovacích procesech, řešení vnitrostranických konfliktů, transparentnější komunikaci a sladění vizí mezi členy a vedením.

Abstract

Political parties play a key role in democratic political systems. In recent years, they have experienced a decline in the members of their membership bases. A common reason for members leaving is an ideological dissonance between the individual and the direction of the party. It is thus a question whether there are also other motives leading to members leaving in parties with an unanchored ideology. This thesis focuses on the specific case of the movement ANO in Czechia. The research was conducted as a case study using qualitative methods, specifically in-depth semi-structured interviews combined with written structured interviews. In total, there were 17 interviews, which were later codified based on theoretical underpinnings. Since for the specific case of the ANO party the theory was incomplete, hence three new categories of motives for leaving were added. The conducted interviews show that a combination of long-term factors results in members leaving. The main motives are cognitive engagement – expressed as having small influence on the functioning of the

movement – issues with fellow party members, and an ideological dissonance between the member and the party. Moreover, meeting member's former expectations does not guarantee remaining in the party. Therefore, political parties should strengthen the stability of their membership base by focusing on member participation in decision-making, resolution of internal party conflicts, transparent communication, and alignment of visions between the members and the leadership.

Klíčová slova

ANO, politické strany, motivy členů, případová studie, úbytek členů

Keywords

ANO, political parties, member motivations, case study, membership decline

Title/název práce

Motivy pro výstup z ideologicky neukotvené politické strany – případ hnutí ANO

Motives for leaving an ideologically unanchored political party – the case of ANO

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Lukáši Hájkovi, M.A., Ph.D. za inspiraci, podporu, trpělivost a cenné rady po celou dobu. Za technické rady bych ráda poděkovala Jakobovi Lálovi. Také bych ráda poděkovala svému okolí za podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod	9
1. Teoretická východiska	11
1.1 Politické strany a hnutí	11
1.2 Členství v politických stranách	12
1.3 Ideologické ukotvení politické strany	13
1.4 Motivy pro vstup do politické strany	14
1.5 Motivy pro výstup z politické strany	15
1.6 Hnutí ANO 2011	18
1.6.1 Vznik a vývoj hnutí	18
1.6.2 Organizační struktura hnutí	23
2. Metodologie	25
2.1 Výběr vzorku respondentů	25
2.2 Způsob sběru dat	26
2.3 Kódování dat	27
2.3.1 Pozadí členství	27
2.3.2 Důvody odchodu	28
2.3.3 Důsledky a budoucnost	29
2.4 Etická stránka práce	30
3. Analýza výsledků	32
3.1 Prezentace výsledků	32
3.1.1 Pozadí členství	32
3.1.2 Důvody odchodu	35
3.1.3 Důsledky a budoucnost	41
4. Diskuze	44
Závěr	47
Summary	47
Seznam tabulek	54
Seznam grafů	54
Přílohy	54

Úvod

Politické strany jsou klíčovými subjekty v demokratickém politickém systému, jelikož zprostředkovávají vztah mezi státem a jeho obyvateli (Whiteley, 2011). Jejich schopnost udržet pevnou členskou základnu je zásadní pro jejich stabilitu a vliv. K poklesu členských základen dochází od 20. století (Bruter, Harrison, 2009), proto je důležité porozumět faktorům, které vedou členy k jejich odchodu. Hnutí ANO, jako ideologicky neukotvená politická strana, představuje zajímavý případ pro zkoumání motivů, které vedou členy k odchodu ze strany. Od svého vzniku se hnutí ANO jeví jako významná politická síla v českém politickém prostředí, která nikdy neměla rozsáhlou členskou základnu.

Tato práce se zaměřuje na identifikaci důvodů, které vedou jednotlivé členy hnutí ANO k ukončení členství. Výzkumný problém spočívá v porozumění důvodů, které přispívají k poklesu členské základny této strany. Zatímco některé motivy, jako jsou ideologické preference či kognitivní zapojení, byly již teoreticky popsány (Rohrbach 2011, Wagner 2017), existují další motivy, které vyžadují podrobnější zkoumání.

Cílem práce je identifikovat tyto důvody zodpovězením výzkumné otázky „*Jaké motivy vedly členy ANO k výstupu z hnutí?*“ a tím prozkoumat pokles členské základny tohoto hnutí. Hypotézy vycházejí z pěti klíčových kategorií: občanské zdroje, kognitivní zapojení, alternativní formy politické participace, ideologické preference a materiální výhody (Rohrbach 2011, Wagner 2017). Následný výzkum v této práci ukazuje, že hlavními motivy pro odchod členů z hnutí ANO jsou kognitivní zapojení, problém se spolustraníky a ideologický rozkol. Byly identifikovány i další motivy, jako je sociální nátlak nebo problém s předsedou strany, které dosud nebyly dostatečně popsány v již publikované literatuře.

Výzkum byl proveden jako případová studie. Data byla sesbírána pomocí hloubkových polostrukturovaných rozhovorů a písemných strukturovaných rozhovorů, které byly následně analyzovány. Tento přístup umožňuje detailní pohled na osobní zkušenosti a motivy jednotlivců. Výzkumný vzorek tvoří bývalí členové hnutí ANO, jež byli alespoň jednou zvoleni za hnutí ANO a zároveň byli jeho členové., následně z hnutí vystoupili a kandidovali za jiný politický subjekt či jako nezávislý kandidáti. Respondenti této práce byli pouze politiky komunální úrovně, což přináší určitá omezení.

Tato práce přispívá k porozumění motivů pro odchod z ideologicky neukotvené politické strany. Pro udržení členské základny by měly takové politické strany zohledňovat

individuální cítění členů a jejich potřeby. Zároveň by měly věnovat větší pozornost participaci členů na rozhodovacích procesech, řešení vnitrostranických konfliktů, lepší komunikaci a sladění vizí mezi vedením a členy. Pro ověření obecnosti tohoto zjištění se doporučuje, aby se budoucí výzkum zabíral podobnými typy stran v jiných zemích, a také rozšířil zkoumání o další úrovně politiky nad rámec komunální politiky.

1. Teoretická východiska

1.1 Politické strany a hnutí

Pro politické strany je cílem ve volbách získat hlasy, které přemění na politickou moc a tu se snaží udržet. Jedním z cílů politických stran je prosazovat určité návrhy a řešení, která vychází z jejího ideologického základu. Ideologie ve straně může být podstatná či druhotná, a to tak, že strana radši odmítne účast ve vládě, než aby šla proti svým ideologickým zásadám v potencionální koalici (Novák, 1997).

V České republice jsou politická hnutí a politické strany z hlediska legislativy totožné, proto případ politického hnutí ANO bude studován podle teorie politických stran. Politická hnutí jsou nejčastěji charakterizována jedním cílem a často vznikají z občanských iniciativ, např. z ochránců životního prostředí vznikají ekologická hnutí. Z politických hnutí ale nakonec často vznikají uskupení, které jsou téměř totožné klasickým politickým stranám (Novák, 1997). Toto ale nelze aplikovat na hnutí ANO, které vzniklo jako politická strana podnikatelského typu. Proto pro případ hnutí ANO popíši ve své práci primárně podnikatelské politické strany.

Strany typu firmy, či ekvivalentní označení *podnikatelské strany*, jsou založeny na podnikateli, který vznik strany iniciuje či stranu převezme. Strana je založena na osobnosti podnikatele, který bývá často její hlavní tvář, udává její směr a ukotvuje svou osobnost v její organizační struktuře. Strany typu firmy lze považovat za celkem novodobý fenomén, který byl poprvé definován na konci 20. století (Hopkin, Paolucci, 1999). Hloušek a Kopeček (2017) popsali sedm indikátorů podnikatelské strany, kdy konkrétně hnutí ANO částečně splňovalo tuto definici do února 2024:

- 1) *původ v soukromé iniciativě podnikatele* - Andrej Babiš vstupoval do politiky jako úspěšný podnikatel, majitel a předseda představenstva společnosti Agrofert, pod kterou spadá přes 200 firem v několika zemích (Kopeček et al., 2018).¹
- 2) *centralizovaná struktura s dominancí pozice lídra v rozhodovacích procesech, absence či oslabení vnitrostranické demokracie* - Strana má demokratické stanovky i strukturu, ale v praxi změny v původních stanovách posílili pozici předsednictva.

¹ Dle české legislativy nesmí politik podnikat, ale může vlastnit své podniky. Proto se Andrej Babiš následně vzdal svých pozic v Agrofertu a zůstal pouze jeho majitelem. Do dnes je ale diskutován a prošetřován českými i evropskými úřady jeho střet zájmů (Seznam zprávy, 2021).

Andrej Babiš po celou dobu existence hnutí neměl nikdy žádného protikandidáta na pozici předsedy hnutí.

- 3) *malý význam řadových členů a lokálních struktur* - Zde velmi záleží na úhlu pohledu. Hnutí má několik členů, kteří stojí po boku předsedy hnutí, ale významnost jejich názoru vůči směřování strany není vysoká. Pokud se členové kriticky vyjadřovali ke směřování hnutí, byli maximálně vyloučeni, ale nedošlo k aplikování jejich názoru na stranické směřování. Lokální struktury hnutí rozhodně má, ale k jejich zrušení v minulosti několikrát došlo, a to vždy z rozhodnutí předsednictva strany. Nelze tvrdit, že by prakticky lokální struktury měly moc cokoliv změnit.
- 4) *hlavní slovo při výběru stranické elity má lídr a jeho okolí, rekrutace lidí mimo státní strukturu* – Ano, předseda může upravovat veškeré kandidátní listiny a předsednictvo může schvalovat nové stanovy bez kontroly jiných orgánů strany (ANO 2011, 2021).
- 5) *velký význam profesionálů, typicky volebních expertů a konzultantů; využívání marketingových technik a obchodních (komerčních) zdrojů vůdce; straničtí byrokraté jsou nepodstatní* - Tým Andreje Babiše je složen z odborníků na volební průzkumy i na politický marketing. Marek Prchal zastával pozici *idea maker*, tvořil obsah na sociální síti a napsal Babišovi knihy. Vladimír Vořechovský a Marek Hanč měli na starosti vztahy s veřejností. Alexander Braun pracoval na směřování kampaně a vyhodnocení volebních průzkumů. Výraznou osobností týmu je i fotograf Jiří Turek.
- 6) *snadný přístup do médií nebo jejich přímá kontrola* – Ano, ale pouze do určité chvíle. Vydavatelství MAFRA bylo vlastněno od 16. října 2013 do 1. února 2024 společností AGROFERT, a.s., kterou vlastní předseda hnutí ANO Andrej Babiš. MAFRA vydává Mladou frontu DNES, Lidové noviny, iDNES.cz, Lidovky.cz, deník Metro, 5plus2, vlastní televizi Óčko a rádio Impuls (Kopeček et al., 2018).
- 7) *tematická či programová nabídka postavena jako politický produkt, ideologická flexibilita, volební trh s vysokou mírou volatility* – Hnutí ANO proměňuje podobu volebního programu na základě volebních průzkumů.

1.2 Členství v politických stranách

Pro pochopení vstupu a výstupu z politické strany je nutno popsat koncept členství. Členství je jedno ze segmentů politické participace, kdy je fyzická osoba přímou součástí

organizace strany (Duverger, 2016). Přístup politických stran ke členství se liší na základě jejich typu. Duverger (2016) popisuje jednotlivé rozdíly, např. ve financování strany, velikosti členské základny atd.

Krise členských základen a s tím spojený jejich pokles je známým fenoménem, ke kterému od 20. století v obecnosti dochází. K postupnému úbytku straníků dochází zejména z důvodu nespokojenosti veřejnosti s politikou (Bruter, Harrison, 2009). Taktéž dochází i k úpadku politické participace (CVVM, 2024a). Tento pokles nutně nemusí znamenat, že upadá i samotný veřejný zájem o politiku (CVVM, 2024b), spíše je to problémem politických stran jako institucí. Pokles stranictví může znamenat opravdu zásadní problém pro demokracii, jelikož jsou politické strany stále hlavním zprostředkovatelem vztahu mezi státem a jeho obyvateli (Whiteley, 2011).

Podnikatelské strany vnímají členskou základnu jako druhořadou, kdy prioritou je profesionální vedení kampaně a směřování strany založené na volebních průzkumech. Strana funguje primárně ze soukromých zdrojů a nepotřebuje tak mít velkou členskou základnu a fungovat z členských poplatků (Hopkins, Paolucci, 1999). Extrémní exkluzivnost členství v hnutí ANO v praxi znamenala, že v roce 2013 z přibližně sedmi tisíc žadatelů, byla přijata pouze malá část.² To má představovat obranu před kariéristy, lepší prověření žadatelů, ale i stávajících členů hnutí (Kopeček, Svačinová, 2015).

1.3 Ideologické ukotvení politické strany

Ideologie je základní, avšak ne nutný prvek všech politických stran. Často ale politické strany určitou ideologii zastupují, ač existují i politické strany, kde můžeme pozorovat absenci silného ideologického ukotvení, kde namísto ideologie je přítomen konkrétní cíl, kterým může být například vítězství v následných volbách (Klíma, 1998). Jedním z podstatných znaků stran typu firmy je právě absence ideologie (Hloušek 2012, Bolleyer 2013; Hloušek, Kopeček 2017).

Klíma (1998) v reakci na esej Kirchheimera (1965) ve své publikaci píše, že ač došlo v minulosti k úpadku ideologického prvku politických stran, a to např. komunismu, tak vznikají i nové ideologie, a to např. environmentalismus či feminismus. Nelze tedy automaticky tvrdit, že s vývojem společnosti a její rozšiřující se ideologicky neutrální střední vrstvou, veškeré politické strany ztrácejí své ideologické ukotvení.

² V roce 2014 mělo hnutí ANO 1600 členů.

1.4 Motivy pro vstup do politické strany

Ve chvíli, kdy nedochází k naplnění očekávání jedince, která byla přítomna při vstupu, je velmi pravděpodobné, že jedinec začne uvažovat nad výstupem z politické strany (Power, Dommett, 2020). Z dosavadní odborné literatury je zřejmé, že rozhodnutí stát se členem politické strany ovlivňují jak individuální motivace, tak strukturální podmínky (Bruter, Harrison, 2009; Seyd, Whiteley, 1992; Whiteley, 1995).

Clark a Wilson (1961) publikovali jednu ze základních typologií motivací pro vstup do politických stran. Jedná se o *materiální motivaci*, popisující jedincovu motivaci spojenou se ziskem peněz, postů, materiálních statků, ale i motivaci karierního růstu, zisku funkcí, a to nejen ve stranické organizaci, ale např. i v byrokratické či další státní správě. Dalším typem je *motivace solidární*, která zahrnuje zejména benefity spojené se sociální interakcí jedince s dalšími podobně smýšlejícími lidmi. Tento druh motivace neobsahuje žádný peněžní benefit, ale pouze socializaci a identifikaci s danou stranou. Posledním typem motivace je *účelová motivace*, kde se jedná primárně o prosazování cílů, konkrétně o prosazování určité ideologie, která souvisí se stranickým programem nebo konkrétními politikami.

Následně na tuto teorii navázali autoři Seyd a Whiteley (2002), kteří teorii rozdělili do více menších skupin, rozšířili osobní motivace jedince a přidali druh motivace založený na vlivu sociálních norem a jedincova okolí. Konkrétně se jedná o tyto typy motivací:

- a) *Kolektivní motivace* popisuje jedincovu touhu tvořit a prosazovat politiky, které mají z jejich pohledu reálný přínos pro společnost. Je zde zásadní jedincovo vnímání, že svým jednáním a politickou participací může reálně ovlivnit podobu projednávaných a následně přijímaných politik a legislativních opatření.
- b) *Selektivní motivace* popisuje konkrétní plynoucí výhody pro jedince. Autoři ji dále dělí na tři směry, a to procesuální selektivní motivaci, ideologickou selektivní motivaci a výsledkovou selektivní motivaci. Procesuální selektivní motivace je motivací, která obsahuje konkrétní prvky plynoucí z členství ve straně, např. se jedná o tvorbu stranických stanovisek, účast na stranických sjezdech, atd. Ideologickou selektivní motivaci tvoří aktivní angažovanost v politice s cílem o vytvoření společnosti, která odpovídá ideologii jedince. Členství v politické straně je jednou z nejefektivnějších možností k prosazování těchto vizí a současně umožňuje přístup ke stejně smýšlejícím lidem, sdílejícím podobné názory a hodnoty. Výsledková

selektivní motivace popisuje osobní přínos jedinci, který vyplývá z členství v politické straně. Může se jednat o rozšíření kontaktů v politické sféře, získání určitých funkcí např. na úradech, ale může se jednat i o přesah výhod mimo samotnou politickou stranu.

- c) *Skupinová motivace* popisuje uvažování jedince nad svou vlastní politickou efektivitou a nad efektivitou samotné politické strany, do které zvažuje vstoupit. Pokud by motivace byla čistě skupinová, lidé by vstupovali výhradně do velkých úspěšných politických stran. Tento typ motivace nezohledňuje členství v menších či marginálních politických stranách. Nereflektuje ani úbytek stranických základů v tradičních politických stranách.
- d) *Expresivní motivace*, kde je stranicí popisováno jako vyjádření identifikace jedince a jeho podpory konkrétní politické strany, sociální skupiny či ideologického směru. Expresivní motivace se může vztahovat ke konkrétní straně, členům strany, ale i ke stranickému lídrovi.
- e) *Motivace vyvolaná vlivem sociálních norem* popisuje vstup jedince do strany pod tlakem okolí, anebo chce být okolím lépe vnímán.

Prvními autory, kteří vytvořili model motivací pro vstup mladých členů do politických stran, byli Bruter a Harrison (2009). Cílem autorů bylo zjistit, zda lze aplikovat tradiční model i na mladé členy. Došli k závěru, že je nutné k mladým lidem, kteří do strany vstupují, přistupovat jinak, a proto vytvořili tři druhy motivů pro vstup, a to *morální*, *sociální* a *profesionální*. Na jejich práci navázala Weber (2020). Identifikovala tři klíčové faktory – čas, peníze, znalosti a dovednosti – a také zjistila, že účast v odborech zvyšuje aktivitu ve straně. Tvrdí, že nelze členy strany rozdělit dle tradičního konceptu motivů, jako morálně-ideologická³, sociální, profesní. Zjistila, že nejvíce zastoupenou motivací je morálně-ideologická. Význam profesní motivace pro jednotlivé členy pak byla tou rozhodující motivací, která od sebe dělila dvě nejpočetnější skupiny. Potvrzuje, že individuální zdroje mladých členů ovlivňují motivaci vstupu do strany.

1.5 Motivy pro výstup z politické strany

Ač Hirschmannova teorie odchodu (1970) nepopisuje přímo odchod z politické strany, ale odchod z organizace jako obecného uskupení, dá se velmi dobře aplikovat i na

³ Weber ve své publikaci využívá termín morálně-ideologická místo původního termínu morální.

politické strany. Teorie popisuje, že u každé organizace, která svým členům poskytuje nějaké služby, se může kvalita těchto služeb časem zhoršit. Organizace se o tomto zhoršení dozví jen dvěma způsoby, a to odchodem členů nebo vyjádřením nespokojenosti členů. Pokud se jedná o konkrétní případ organizace, a to politické strany, lze změny v kvalitě poskytovaných služeb do značné míry chápat z hlediska reprezentace politických postojů. Pravděpodobnost výstupu tak klesá, když se členové se stranou více ztotožní. To však může být členem subjektivně vyhodnoceno, kdy naopak nesoulad se stranickými politickými preferencemi zvyšuje pravděpodobnost výstupu. Reakcí strany na tento jev by mělo být minimalizování nespokojenosti členů, jelikož hrozí ztráta jejich loajality a následný odchod. Strany by tedy měli zaujímat pozice, reprezentující největší možné množství svých členů.

Wagner ve své publikaci (2017) popisuje vztah členů k ideologii jejich politické strany. Pokud členové vnímají nesoulad s její ideologií je více pravděpodobné, že uvažují o vystoupení. Toto zjištění se opakuje i mezi členy stran ve Švédsku, Dánsku a Rakousku. Členové, kteří se ideologicky více rozcházejí se svou stranou, častěji uvažují o opuštění či změně (Barnfield, Bale, 2022).

Bale, Webb a Poletti (2019) ve své knize popisují, že rozhodnutí odejít ze strany, často členové dělají především z politických a ideologických důvodů, ač někdy mohou hrát roli i osobní důvody či v reakci na nějakou životní událost.

Předchozí studie pokles členství ve stranách často popisují jako širší strukturální změnu, než jako individuální rozhodování na úrovni jedinců. K tomuto zjištění se velmi úzce váže studie autorů Barnfield a Bale (2022), kteří ve své práci zkoumají výstup členů politických stran ve Velké Británii. Jako hlavní zjištění jsou označena negativní spouštěče jedince, tedy konkrétní události, které členy přimějí k odchodu. Nejvíce zastoupeným motivem v jejich publikaci jsou politické a ideologické důvody, a nesouhlas s vedením strany. Je zde velmi přítomný ideologický rozkol po změně předsedy strany, kdy se spolu s vedením strany mění i její směřování. Zvolení Keira Starmera do vedení Labouristické strany se tak pro některé členy stalo spouštěčem, který vedl k uvažování o ukončení členství, či k samotnému odchodu ze strany. Tato vyjádření politici publikovali na svých účtech sociálních sítí Facebook, X (dříve Twitter) nebo skrze další mediální výstupy. Autoři píší, že ač je ideologie zásadní, uznávají, že odchod může zahrnovat i úvahy, které jsou nad rámec ideologie. Z této publikace přímo vyplývá, že se v mnoha případech jedná o komplexní zastoupení více motivů. Podobně jako v této práci je zkoumána pouze jedna strana, což může

vytvářet pochybnosti o obecnosti dosažených závěrů.

Sociální, psychologické, materiální a politické motivace jsou pro členy důležité a vedou jedince k větší náklonosti ke straně (Power a Dommett, 2020). Autoři také popisují, že strany mohou selhávat i z hlediska jejich fungování a infrastruktury umožňující vstup do stran. Pokud původní motivace po vstupu nejsou přítomny, jedinci politické strany opouštějí. Na členy ale mohou působit i nepříznivé či negativní spouštěče, které je motivují k odchodu místo vyjádření nespokojenosti. Mnozí členové, kteří opouštějí své strany, opouští něco, na čem jim kdysi záleželo, což by samotné strany měli vnímat jako něco zásadního. V zájmu stran by mělo být udržení svých členské základny a vytváření prostoru pro podnětnou reflexi namísto ukončování členství (Bale, Webb, Poletti, 2019).

Rohrbach (2011) popsala ve své publikaci teorii pěti pohledů, které ovlivňují motivy členů při výstupu z politických stran. Jedná se o občanské zdroje, kognitivní zapojení, alternativní formy politické participace, ideologické preference a materiální výhody (Rohrbach, 2011). Ve své publikaci vychází z literatury o politické participaci, zejména z Whiteleyho (2011). Následně tuto teorii testuje Wagner (2017) v Rakousku. Zkoumá důvody odchodu ze strany uvedené samotnými respondenty a porovnává charakteristiky současných a bývalých členů strany. Poněvadž je tato teorie nejvíce rozsáhlou a relevantní, slouží jako základ hypotéz této práce.

- a) *Občanské zdroje* – pokrytí běžných výdajů z aktuálního příjmu, práce na plný úvazek, sociální postavení, úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání a pokud se v domácnosti hovoří jiným než rodným jazykem,

Na tuto kategorii se váže první hypotéza:

H₁: *Mezi důvody pro odchod členů z hnutí se objevuje nedostatek času, financí, dovedností k angažovanosti v hnutí nebo nepříznivý zdravotní stav.*

- b) *Kognitivní zapojení* – míra mentální angažovanosti v politice, zájem o politiku a její sledovanost, politické znalosti a jejich následné využití, politický cynismus, diskuze na politická témata s blízkým okolím jako je rodina, přátelé či kolegové a pocit povinnosti jít volit,

Na tuto kategorii se váže druhá hypotéza:

H₂: *Mezi důvody pro odchod členů z hnutí se objevuje pocit odcizení či zklamání z hnutí nebo ze samotné politiky.*

- c) *Alternativní formy politické participace* – podpis petice, nákup či bojkot určitého zboží z politických důvodů, zapojení do občanského hnutí či účast na demonstracích,

Na tuto kategorii se váže třetí hypotéza:

H₃: *Mezi důvody pro odchod členů z hnutí se objevuje preference využití alternativní možnosti politické participace.*

- d) *Ideologické preference* – ideologický rozdíl mezi členem a směřováním strany, nesouhlas s ideologií strany,

Na tuto kategorii je navázána následná hypotéza.

H₄: *Mezi důvody pro odchod členů z hnutí se objevuje nesouhlas s ideologií hnutí či ideologický rozkol mezi členem a směřováním hnutí.*

- e) *Materiální výhody* – přístup k exkluzivním setkáním či informačním zdrojům, sociální a ekonomické možnosti jako je práce ve veřejném sektoru.

Na tuto kategorii je navázána poslední hypotéza:

H₅: *Mezi důvody pro odchod členů z hnutí se objevuje pocit, že jim členstvím nadále nepřináší materiální výhody.*

1.6 Hnutí ANO 2011

1.6.1 Vznik a vývoj hnutí

Hnutí ANO svým vznikem vyslyšelo tehdejší poptávku po změně a něčem novém velké voličské skupiny. Vznik hnutí je úzce spojen s Andrejem Babišem, který byl před vznikem hnutí podnikatelem, majitelem a předsedou představenstva koncernu Agrofert. V roce 2011 Andrej Babiš veřejně vystupoval s kritikou tehdejší vlády a korupčních praktik v politice. V září téhož roku v pořadu Show Jana Krause na televizi Prima oznámil, že zakládá občanské hnutí a odmítal svůj osobní vstup do politiky. Ke konci roku si zaregistroval na Úřadu průmyslového vlastnictví šest ochranných známek „Akce nespokojených občanů“ a „ANO 2011“ v různých variantách. Popíral, ale že by se jednalo o založení politického hnutí a větší vyjádření k tomuto kroku nepodal (Elišásová, Malý, 2011). Později ke konci téhož roku v pořadu Otázky Václava Moravce na České televizi opětovně velmi ostře kritizoval fakt, že korupce zasahuje i do nejvyšší politiky a opakovaně odmítl svůj vstup do politiky a taktéž odmítal, že by hnutí ANO mělo ambice do politiky

vstupovat. Zmínil i, že jeho samotného diskvalifikuje slovenský původ a členství v Komunistické straně Československa (ČT, 2011).

V květnu v roce 2012 Andrej Babiš nechal zapsat hnutí ANO jako politické hnutí na Ministerstvu vnitra České republiky. Následně byl na prvním sjezdu hnutí zvolen předsedou a místopředsedou se stal Jaroslav Faltýnek, tehdejší člen představenstva Agrofertu, a Richard Brabec, tehdejší šéf Lovochemie⁴. Důvodem pro vstup do politiky Andreje Babiše bylo tvrzení „Nechci si nikdy vyčítat, že jsem nic neudělal pro to, aby se tato země pohnula“ (Fredrych, 2013). Téhož roku věnoval hnutí několik milionů korun českých (Zulianello, Guasti, 2023; ANO 2011, 2013). Ve volbách do senátu v roce 2012 hnutí ANO nezískalo jediný mandát (ČSÚ, 2012).

Od počátku hnutí nemělo žádnou hlubokou ideologii, prezentovalo se úspěchy Andreje Babiše, který ví jak efektivně řídit firmu a jako protikorupční hnutí, kdy primárně popisuje rozdíl mezi ním a tradičními politiky. Andrej Babiš sám sebe na počátku označoval za apolitického, neideologického a hovořil o neodmítnutí vytváření koalice s kýmkoliv. Až s prvními výsledky veřejného mínění začalo mít směřování a programové prohlášení hnutí konkrétnější podobu (Hloušek, Kopeček 2018). Hnutí bylo zpočátku samotnými členy hnutí označováno za středopravicové (Kopeček 2018)

První velký úspěch hnutí ANO zaznamenalo po předčasných volbách do poslanecké sněmovny v roce 2013, kde hnutí získalo 18,7 %, 47 mandátů a skončilo na druhém místě (ČSÚ, 2013). Kampaň se od ostatních stran odlišovala, což je přisuzováno zkušené americké agentuře PSB⁵, která na kampani pracovala a také vysoké investici do kampaně, konkrétně 148,5 milionů Kč. Hlavními slogany bylo „Nejsme jako politici. Makáme.“, „Umíme dát lidem práci.“ a „ANO, bude líp.“. Vizuál byl jednoduchý, čistý, s výrazným heslem a daným politikem po boku předsedy Andreje Babiše. Hnutí nemělo mnoho známých osobností, ale jednou z výrazných tváří se stal herec Martin Stropnický. V televizi se před volbami také objevila reklama na Vodňanské kuře⁶, kde předseda hnutí Andrej Babiš hraje hokej spolu s hokejistou Jaromírem Jágre. Podle průzkumu agentury Focus respondenti vnímali jako součást volební kampaně právě tuto reklamu a 14 % voličů vnímalo jako nejvýznamnější motiv kampaně právě osobu hokejisty Jaromíra Jágra. Pro kontext je nutné doplnit, že jsou

⁴ Lovochemie byla společností spadající pod firmu Agrofert.

⁵ Penn Schoen Berland

⁶ Vodňanské kuře je firmou spadající pod firmu Agrofert, který je vlastněn předsedou hnutí ANO Andrejem Babišem.

zakázané televizní reklamy pro politické strany (Institut politického marketingu, 2016). V roce 2013 také společnost Agrofert, patřící předsedovi hnutí, koupila mediální dům MAFRA, jehož vlastníkem byla do února roku 2024.

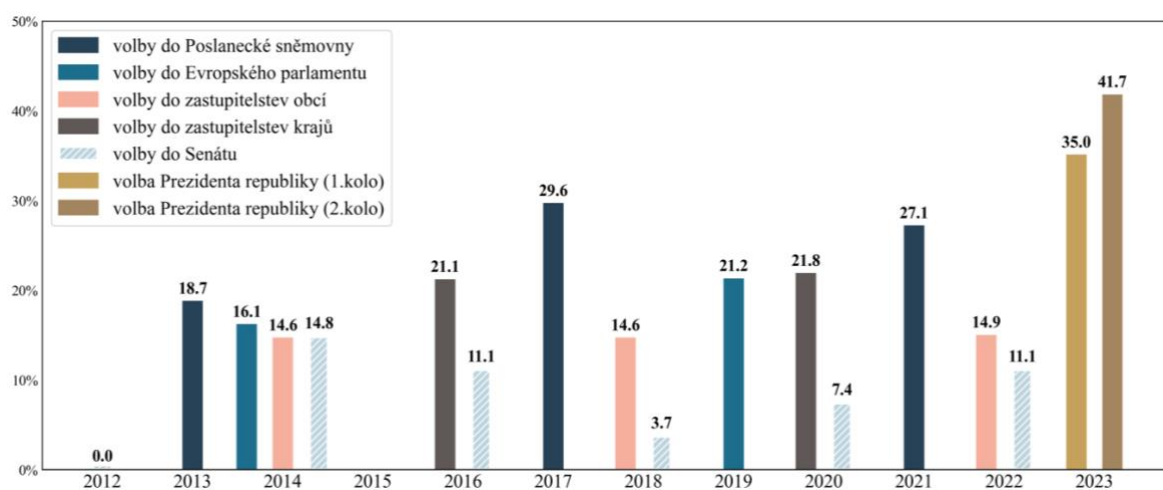
V lednu 2014 hnutí ANO utvořilo vládu spolu s ČSSD a KDU-ČSL, kde získalo šest ministrů (Vláda ČR, 2017). Ministrem financí se stal Andrej Babiš, pod kterým vznikl zákon o evidenci tržeb, jehož účelem bylo předcházet daňovým únikům a posílit tak efektivní výběr daní (ANO, 2014). Z hlasování v prvním volebním období hnutí v Poslanecké sněmovně je zřejmé zařazení, že se hnutí ANO nachází ve středu na pravolevém spektru. Je dále od pravicových stran ODS a TOP 09 a blíží k levicové ČSSD, což může být zapříčiněno i jejich koaliční vládou (Hájek, 2017). Téhož roku hnutí ANO uspělo ve volbách do Evropského parlamentu i ve volbách do zastupitelstev obcí. V roce 2014 také vznikl think tank Institut pro politiku a společnost, který je přímo navázán z hnutí ANO, viz členové hnutí ve správní radě institutu. V roce 2015 vznikla mládežnická organizace Mladé ANO (Kopeček, Svačinová, 2015).

V roce 2016 vzniklo politické hnutí PRO2016 v reakci na nesouhlas směřování hnutí ANO. Bylo založeno bývalými členy hnutí ANO a předsedkyní se stala Radka Paulová (Veselá, 2016). Po dvou letech jejího působení se předsedou stal Tibor Batthyány, tehdejší primátor Liberce. Ten stál ještě u zrodu občanské iniciativy Akce nespokojených občanů, z které se následně stalo hnutí ANO. V roce 2016 mu bylo zrušeno členství v hnutí ANO na základě zrušení místní organizace. Následně vyjádřil nesouhlas se směřováním hnutí prosazovanými politikami. Po velkém volebním neúspěchu bylo hnutí PRO2016 v roce 2020 zrušeno (Daněk, 2021).

Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 hnutí ANO drtivě vyhrálo se ziskem 29,6 % a 78 mandátů. Kampaň popisovala primární cíle hnutí, jako je efektivita státu, jak hospodářská, tak digitální. V programu také zůstal boj s korupcí. Výraznou Babišovou frázi se stalo „Řídit stát jako firmu.“, což bylo prezentováno v jeho knize *O čem sním, když náhodou spím*. Kniha popisuje jeho vize o ideálním státu v roce 2035 a jejich výtisků se rozdalo okolo 350 tisíc (ANO 2011, 2015, 2017). Andrej Babiš následně sestavil jednobarevnou menšinovou vládu, které nebyla vyslovena důvěra, a proto byla v červnu následujícího roku jmenována druhá vláda Andreje Babiše složená z hnutí ANO 2011 a ČSSD (93 mandátů) s podporou KSČM. V roce 2020 z hnutí odešla Radka Maxová, která byla členkou hnutí od počátku, několikrát vedla krajskou kandidátní listinu, byla poslankyní

v Parlamentu ČR i v Evropském parlamentu. Důvodem pro odchod z hnutí uvedla nesouhlas s odklonem od původních idejí hnutí (ČT, 2020). Ve stejném roce v hnutí skončila i Adriana Krnáčová, tehdejší primátorka hlavního města Prahy, která svůj odchod popsala z důvodu nesouhlasu s předsedou hnutí (Vodrážka, Černá, 2020). Toho roku v hnutí skončil i bývalý brněnský primátor Petr Vokřál, který nesouhlasil s fungováním hnutí a jeho napojením na různé lidi z podsvětí (iRozhlas, 2020). V roce 2021 ve volbách do Poslanecké sněmovny hnutí ANO získalo 27,1 %, kdy téměř polovinu (47 %) voličské základny tvořili důchodci a velkou část nižší sociální třídy (Prokop et al., 2021). Hnutí těsně skončilo na druhém místě a stalo se tak opoziční stranou.

Graf č. 1 – Výsledky hnutí ANO ve volbách v letech 2012-2023

Zdroj: Vlastní zpracování, Zdroj dat: ČSÚ

Poznámka: U voleb do Senátu je zobrazeno procentuální zastoupení získaných mandátů.

V roce 2012 je zobrazen nulový zisk ve volbách do Senátu.

V prezidentských volbách v roce 2023 kandidoval předseda hnutí Andrej Babiš. V prvním kole získal 35,0 % hlasů a uspěl primárně v obcích s vysokou mírou exekucí, chudoby a nižším vzděláním - získal v nich okolo 41 % (Prokop, Fabšíková, 2023). Skončil na druhém místě a postoupil tak do druhého kola volby. V druhém kole získal 41,7 %, volby prohrál a následně obměnil svůj marketingový tým, odkud po 10 letech odešel například Marek Prchal. Prezidentská kampaň Andreje Babiše obsahovala dvě hlavní témata, a to válka a mír, kdy hlavními slogany byly „Nezavleču Česko do války. Jsem diplomat. Ne voják. Prezident Babiš“ a „Generál nevěří v mír“⁷ s dovětkem „Volte mír. Volte Babiše“. Kampaň byla velmi kritizovaná odborníky, z Asociace public relations, sdružením

⁷ Generálem byl myšlen jeho oponent ve volbách Petr Pavel, bývalý generál.

reklamních profesionálů Art Directors Club Czech Republic, kteří vyloučili Marka Prchala, ale i ministryní obrany, která kritizovala Andreje Babiše za užívání vojáku v tomto kontextu (iRozhlas, 2023). Po prezidentských volbách odešly z hnutí dvě výrazné osobnosti – ostravský primátor Tomáš Macura a moravskoslezský hejtman Ivo Vondrák. Oba kritizovali směřování hnutí a v prezidentských volbách podpořili Petra Pavla, protikandidáta předsedy svého hnutí (iRozhlas 2023; Seznam zprávy, 2023; Machová, 2023).

Změna voličské skupiny v průběhu let je zřejmá, na což se váže změna vystupování předních politiků hnutí. Lze pozorovat ideový vývoj ze středopravicového hnutí skrze levicovou pozici až po národně konzervativní směřování. Takový vývoj je možné prokázat nejen voličskou skupinou, ale zejména i samotnými činy a výstupy představitelů hnutí ANO, tedy nejen názorové vyjádření k daným problematikám, ale i samotný volební program, následné prosazování postojů na půdě Parlamentu České republiky a taktéž rozhodnutími vlády (Kopeček, Svačinová, 2015).

U hnutí ANO lze pozorovat mnoho populistických prvků. Andrej Babiš se staví do role ochránce obyčejných lidí, ač je jedním z nejbohatších lidí v České republice (Zulianello, Guasti, 2023). Ve svých projevech a volebních heslech často užívá pojem „lid“ či „lidí“, a to i například ve svém typickém pozdravu „Čau, lidi“, z kterého se následně stal i jeho pořad. Užívání těchto pojmů je typickým rysem pro populistickou rétoriku (Canovan, 2004). Typické pro Babišovo vyjadřování je užití technických odborných pojmů s konkrétními čísly, zaměřených na hospodářskou politiku, v kombinaci jazyka běžných lidí (Zulianello, Guasti, 2023). Zulianello a Guasti (2023) označují vystupování Andreje Babiše jako technokratický populismus, který je ideologií odmítající elitu, slibující řízení státu jako firmy, používá odborné znalosti k vytváření dojmu pravosti a sblížení s obyčejnými lidmi. Jedním z příkladů, kterým dokazují toto tvrzení, je Babišovo vykreslování tradičních politických stran za zkorumpované a neschopné. Veškeré tradiční politické strany dle jeho slov škodí lidem a on nabízí cestu vpřed bez nálepek. Dalším příkladem uvádí Babišovu knihu, která popisuje jeho ideu o politickém programu – zrušení Senátu, snížení křesel v dolní komoře Parlamentu, atd., což označují za skrytou touhu po koncentraci moci výkonné a také za strach z následných prohraných voleb. Babiš přetvořil politiku na technokratickou činnost ve prospěch lidu tím, že přesvědčil voliče o zbytečnosti politické diskuse (Zulianello, Guasti, 2023).

1.6.2 Organizační struktura hnutí

Hnutí ANO se v České republice řadí mezi politické strany s malou členskou základnou, kdy se v posledních letech pohybuje okolo 2,5 tisíce členů. V roce 2019, kdy bylo na vrcholu členské základny, mělo hnutí 3238 členů (Brodníčková, 2023) a v lednu 2023 mělo hnutí 2574 členů (ČT, 2023). Na počátku hnutí, v roce 2013, Andrej Babiš prohlásil, že preferuje sympatizanty strany před řádnými členy, kde nezná detailně jejich historii a chce se soustředit na získávání sympatizantů, sponzorů a známých osobností (ANO 2011, 2013).

Organizační struktura odpovídá struktuře politických stran – místní, oblastní a krajské organizace, které jsou zastřešeny orgány s celostátní působností (Celostátní sněm, Předsednictvo, Výbor, Kontrolní komise, Rozhodčí a smírčí komise). Nejvyšším celostátním orgánem je *Celostátní sněm*, který se koná každé dva roky za účelem zvolení stranických orgánů a schvalování stanov hnutí. *Předsednictvo* je statutárním orgánem složeným z předsedy, prvního místopředsedy, místopředsedů a dalších maximálně osmi členů. Mezi jeho kompetence spadá hospodaření hnutí, stanovení či zrušení členství jedinci, a schválení vzniku či zrušení organizací (nazývané i jako „*buňky*“). Mezi zasedáním Celostátního sněmu je nejvyšším orgánem *Výbor*, který tvoří Předsednictvo a krajské předsedové. Pravomoci Výboru jsou - schvalování rozpočtu, finančních zpráv, kandidátních listin (do voleb na všech úrovních), pokud tato pravomoc není přenesena na nižší úroveň (ANO 2011, 2021).

Jediným předsedou za celou dobu existence hnutí je a byl Andrej Babiš, který nikdy neměl konkurenta na tento post. Na jaře roku 2013 rezignovalo několik místopředsedů. Později v létě téhož roku krajská místopředsedkyně Hana Greplová označila hnutí ANO za nedemokratické a za hnutí jednoho muže (Koděra, 2013). Tento jev vedl k tomu, že jedinou místopředsedkyní byla Věra Jourová, která v říjnu 2014 rezignovala na post kvůli zvolení do Evropského parlamentu, a tak do února roku 2015 hnutí vedl pouze předseda Andrej Babiš. Výsledkem bylo upravení stanov, které posílily roli centra hnutí a samotného předsedy. Stanovy celkově prošly třemi úpravami – k první úpravě došlo v roce 2015, poté v roce 2017 a aktuální verze je z roku 2021. Předseda tak nově může plně upravovat na všech úrovních kandidátní listiny – odstranit kandidáta, doplnit kandidáta či upravovat pořadí. Dalším výrazným bodem bylo doplnění, že předsednictvo hnutí může nezávisle upravovat stanovy bez další kontroly jakéhokoliv jiného orgánu hnutí (ANO 2011, 2013, 2015, 2017, 2021).

Proces schování členství probíhá tak, že zájemce o členství musí souhlasit se stanovami a morálním kodexem hnutí. U žádné jiné z aktuálních parlamentních stran není při podání členské přihlášky nutný souhlas s morálním kodexem strany (Pirátská strana, 2024; STAN, 2024; SPD, 2019; KDU-ČSL, 2024; TOP 09, 2023; ODS, 2015). Spolu s přihláškou odevzdává životopis a čestné prohlášení, že není trestně stíhán, nebyl pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu, není vůči jeho osobě či společnosti zahájeno exekuční řízení a nemá nedoplatky na daních, clech, pojištění, pokutách atd. Součástí schvalovacího procesu je šestiměsíční čekací lhůta. Následně se k přihlášce daného žadatele vyjadřuje Oblastní organizace, Místní organizace a Krajská organizace, přičemž konečné slovo má Předsednictvo. Hnutí se snaží kontrolovat i stávající členy, kteří mají povinnost hlásit jakékoliv trestní, přestupkové či exekuční řízení. Monitoruje jejich mediální výstupy a vyjádření na sítích, což v případě nesouladu se směřováním hnutí musí vysvětlit. Hnutí ANO má propracovaný systém schvalování členství, ale i ukončování členství, kdy členství v hnutí může celkem jednoduše zrušit. Může zrušit i jednotlivé členské organizace, k čemuž opakovaně v minulosti došlo, např. v Brně po kauze Stoka (ANO 2011, 2017, 2018, 2021; Kopeček, Svačinová, 2015).

Pokud chce jedinec ukončit své členství musí doručit podepsané písemné *oznámení o vystoupení z hnutí* místní organizaci. Také existují důvody, kdy členství automaticky zaniká – „*přijetí do jiné politické strany; kandidaturou za jinou politickou stranu,*“ která nebyla schválena Výborem; „*zrušením místní organizace, smrtí či prohlášením za mrtvého; omezením svéprávnosti; vyloučením,*“ o kterém rozhoduje předsednictvo. Důvody pro vyloučení člena ze strany jsou – „*porušení stanov, vnitřních předpisů či morálního kodexu hnutí; jedná v rozporu se zájmy hnutí; neuhrazení členského příspěvku; uvedení neúplných, nepravdivých nebo zkreslených údajů v přihlášce či v přílohách přihlášky*“ (ANO 2011, 2021).

2. Metodologie

Výzkumná část této práce představuje případovou studii zaměřenou na zkoumání motivací členů politického hnutí ANO, kteří hnutí opustili. Cílem práce je zodpovědět výzkumnou otázku „*Jaké motivy vedly členy hnutí ANO k výstupu z hnutí?*“.

V rámci tohoto výzkumu byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda zaměřená na pochopení motivů, které vedou členy ideologicky neukotvených politických stran k odchodu. Konkrétně se jedná o případovou studii, zaměřenou na bývalé členy politického hnutí ANO. Pro sběr dat byly použity dva způsoby: i) hloubkové polostrukturované rozhovory, které umožňují flexibilitu v dotazování a zároveň poskytují prostor pro detailní zkoumání osobních zkušeností a názorů respondentů; ii) písemné strukturované rozhovory provedené s totožným souborem otázek. Písemné přepisy rozhovorů a podoby písmenných rozhovorů byly následně nakódovány do jednotlivých kategorií motivů, podle kterých byly následně studovány.

Pro analýzu dat byla použita kvalitativní obsahová analýza, která umožňuje systematickou extrakci a kategorizaci dat z rozhovorů, a tím odhaluje hlavní vzorce a témata spojená s motivy respondentů.

2.1 Výběr vzorku respondentů

Data o členech, kteří z politické strany vystoupili, nejsou veřejně dostupná. Pro jejich získání bylo nutné zvážit několik přístupů – i) *mediální rešerši*, což je metoda s inherentními riziky neúplného vzorku a nepřesností týkajících se aktuálního stavu členství. Mohlo by dojít k nalezení politiků primárně ve vyšších funkcích, což by mohlo vést ke zkreslení a chybovosti celého vzorku; ii) *poskytnutí konkrétních dat politickou stranou*, což se opakovanou žádostí nezdařilo; iii) *analýza dat získaných od Českého statistického úřadu (ČSÚ)*, která poskytuje přístup k širokému souboru dat. Z důvodu zmíněných problémů s prvními dvěma metodami byl zvolen poslední přístup jako nejvhodnější pro zajištění objektivitu a věrohodnosti výsledků této studie.

Z dat ČSÚ byly seskupeny kandidátní listiny všech politických subjektů, které kandidovaly ve sněmovních, senátních, krajských, obecních a evropských volbách v letech 2012-2023, tedy od začátku politické působení hnutí ANO do současnosti. Byl vytvořen seznam všech kandidátů včetně záznamů o jejich politické historii, tedy veškerých jejich kandidatur. Populace pro výzkum byla definována jako *osoby, které byly alespoň jednou*

zvoleny za hnutí ANO, byly v té době jeho členy a následně kandidovaly za jiný subjekt nebo jako nezávislí kandidáti a nadále nebyli členy hnutí ANO. To byl jediný způsob, jak zajistit, že daná osoba opravdu z hnutí vystoupila. Je nutné brát v potaz, že kandidáti si sami vyplňují kolonku členství v politické straně, existuje tak zde možnost chybovosti. Tento přístup však měl svá další omezení, neboť byla populace redukována o osoby, které za ANO kandidovaly a byly zvoleny, ale později nekandidovaly, jelikož u takových případů není možné zjistit, zda hnutí skutečně opustili. Populace nezahrnovala ani ty, kteří vystoupili z hnutí během současného volebního období a jejichž následná kandidatura ještě nebyla zaznamenána. Počet potencionálních respondentů činil 160 osob.⁸ Jednalo se o populaci, která byla očištěna o chyby dat, duplikáty způsobené stejným jménem a příjmením osob či o zemřelé osoby.

Následně skrze internetovou rešerši pro kontakty bylo osloveno 86 potencionálních respondentů. Osm lidí rozhovor odmítlo a čtyři z nich ve zkratce v emailu popsali své motivy pro výstup z hnutí. Tyto respondenty však nebylo možné zařadit do výzkumného vzorku respondentů z důvodu nedostatečného rozvedení kontextu a důvodů pro výstup ze strany. Nejčastějším důvodem odmítnutí rozhovoru byl nezáměr vracet se k tak starým záležitostem či nezáměr poskytovat detailnější osobní informace. Jedna respondentka napsala, že rozhovor chtěla poskytnout, ale během doby, kdy nad tím přemýšlela, začala mít noční můry a velmi nepříjemné stavy, jelikož je to pro ni celkem traumatický zážitek. 29 lidí rozhovor přijalo, ale následně 12 z nich přerušilo komunikaci a k rozhovoru nedošlo. 15 z oslovených respondentů poskytlo rozhovor a dva z oslovených respondentů poskytli písemný rozhovor. 49 lidí na zprávu nereagovalo vůbec.

Je nutné podotknout, že všichni respondenti byli komunálními politiky. Toto nebylo původním cílem práce, avšak k tomu došlo skrze zvolenou metodu, kdy nikdo z dostupných respondentů nespadal do jiné úrovně politiky. Výzkumný vzorek byl složen z pěti žen a dvanácti mužů. Deset respondentů bylo ve věku 30-49 let a sedm respondentů ve věku 50-69 let. Šest respondentů bylo z obce menší než 10 tisíc obyvatel, šest z obce ve velikosti 10-50 tisíc obyvatel, dva z obce ve velikosti 50-100 tisíc obyvatel, dva z městské části a jeden z krajského města.

2.2 Způsob sběru dat

Pro získání dat jsem zvolila metodu hloubkových polostrukturovaných rozhovorů,

⁸ Seznam o 160 potencionálních respondentech je k nalezení v elektronických přílohách práce, které jsou dostupné v SIS.

kteří zajistí pokrytí všech tematických okruhů a zároveň poskytují respondentům dostatek prostoru pro vyjádření svých zkušeností a pocitů. V rámci výzkumu bylo provedeno 15 hloubkových rozhovorů online v rozsahu 20-80 minut⁹, které byly nahrávány. Dva respondenti odmítli poskytnutí rozhovoru, jelikož byl nahráván, ale souhlasili s poskytnutím svých odpovědí písemně. V tomto případě byla zvolena metoda písemného strukturovaného rozhovoru, kdy respondentům byl zaslán dokument se souborem otázek, který byl totožný s rozhovory online.

Rozhovory se mimo úvod a závěr skládaly ze třech částí: pozadí *členství* - motivace ke vstupu do hnutí, role v hnutí; *důvody odchodu* - vývoj a jádro problému, interní problémy, osobní hodnoty; *důsledky a budoucnost* - dopad na osobní a pracovní život, reakce hnutí, kolegů a okolí, kandidatura za jiný subjekt. Seznam stejných otázek (příloha č. 1) byl položen každému respondentovi, ale jelikož se jednalo o polostrukturovaný rozhovor, v každém rozhovoru byly obsaženy i doplňující otázky, které se vázaly na subjektivní témata konkrétního respondenta.

Před zahájením rozhovoru byli respondenti seznámeni s účelem, podobou a tématem rozhovoru. Nahrané materiály byly archivovány a podrobeny doslovnému přepisu. Rozhovory byly automaticky převedené do písemné podoby pomocí modelu Whisper od OpenAI, konkrétně implementací WhisperX (OpenAI, 2024). Následovala manuální úprava syntaxu a gramatiky podle původní nahrávky. V rozhovorech bylo cíleně zanecháno nespisovných výrazů pro zachování autenticity respondenta. Veškeré rozhovory byly anonymizovány pro zajištění ochrany identity účastníků výzkumu.¹⁰

2.3 Kódování dat

2.3.1 Pozadí členství

Pozadí členství představuje respondentovi motivy pro vstup do hnutí ANO a jeho očekávání od vstupu, které v tu dobu měl. Motiv pro vstup a očekávání při vstupu jsou u mnohých respondentů stejné, proto budou popsány ve stejné kategorii. Je nutné zmínit, že vstupem do hnutí ANO u mnohých respondentů došlo i k vstupu do samotné politiky, proto ne vše musí být přímo spojeno s hnutím ANO. Kategorie kódů vychází z teorie o motivech

⁹ Rozdílnost v délce rozhovorů byla způsobena subjektivním přístupem a vyjadřováním jednotlivých osob. Někteří pouze zodpověděli mé otázky a jiní naopak své odpovědi hodně rozvedli a popisovali i věci nad rámec tématu otázek rozhovoru.

¹⁰ Anonymizované přepisy rozhovorů i anonymizované písemné rozhovory jsou na vyžádání u autora práce.

členů vstupujících do politických stran, která je představena v teoretické části této práce (Seyd, Whiteley, 2002).

Tabulka č. 1 – Kategorie kódů motivů vstupu a očekávání

Kategorie kódů	Konkrétní kódy
Kolektivní motivace	Zájem o angažovanost v komunální politice Iniciace změn v obci bydliště respondenta Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni Systémové změny vedoucí ke zvýšení efektivity
Expresivní motivace	Protikorupční agenda Nové tváře v politice Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků Nová strana
Motivace vyvolaná vlivem sociálních norem	Osloven přáteli, kolegy, či někým z okolí Rodinná historie politické participace Existence sociálních vazeb v rámci politického hnutí (Přátelé jsou již členy hnutí)
Selektivní motivace	Zájem o uplatnění vlivu v obecním zastupitelstvu Zisk benefitů
Skupinová motivace	Politická efektivita vlastní osoby

Zdroj: Vlastní zpracování, Teoretická východiska: Seyd, Whiteley, 2002

2.3.2 Důvody odchodu

Data jsou nakódována do pěti hlavních kategorií, které vychází z výzkumných hypotéz – *občanské zdroje, kognitivní zapojení, alternativní formy politické participace, ideologické preference, materiální výhody*. Teoretický základ tohoto rozdělení tvoří publikace představené v teoretické části práce (Rohrbach, 2011, Wagner, 2017).

Tabulka č. 2 – Kategorizace kódů důvodů odchodu

Kategorie kódů	Konkrétní kódy
Občanské zdroje	Příliš málo času na stranu Zapomenutí na obnovení členství (zaplacení poplatku) Zdravotní potíže Přestěhování Členství je příliš drahé Ztráta vztahu se spolustraníky Práce, která vyžaduje politickou neutralitu
Kognitivní zapojení	Strany nemohou ve společnosti nic změnit Příliš malý vliv na stranickou linii
Alternativní formy politické participace	Věnuji se jiné dobrovolné činnosti
Ideologické preference	Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou
Materiální výhody	Členství pro mě není nadále přínosné Nebylo naplněno to, co mi bylo slíbeno

Zdroj: Vlastní zpracování, Teoretická východiska: Rohrbach, 2011, Wagner, 2017

2.3.3 Důsledky a budoucnost

Třetí část rozhovoru byla zaměřena na to, zda daný respondent pocítil nějaké následky po odchodu z hnutí ANO. Byly zkoumány, jak dopady na osobní život, tak dopady na život profesní. Dále dle respondentovi subjektivní situace bylo zkoumáno politické působení v jiných stranách či uskupeních.

Odpovědi respondentů byly nakódovány na základě rozhovorů a písemných vyjádření. Následně byly rozděleny do tematických kategorií, které vychází z opakujících se popisů důsledků respondentů.

Tabulka č. 3 - Kategorizace kódů následků odchodu z hnutí

Kategorie kódů	Konkrétní kódy
Negativní reakce okolí	Nesouhlas voličů s odchodem z hnutí ANO Hnusné zprávy od krajského manažera hnutí ANO Nepochopení dcery, že respondentka byla členkou hnutí Negativní reakce lidí z obce, že byla členkou hnutí Nepochopení kolegů v práci, že byla členkou hnutí Negativní reakce od členů hnutí
Pozitivní reakce okolí	Pozitivní ohlas od svého okolí, že z hnutí ANO odešel Pochopení kolegů Pochopení motivů pro výstup z hnutí kolegy na sněmu a ocenění upřímnosti
Žádný dopad	Nepocítění jakéhokoliv dopadu
Více času	Úbytek povinností spojených s hnutím a tím získání více volného času
Profesní život	Ovlivněn profesní život nálepkou strany

Zdroj: Vlastní zpracování

Na dotaz, zda daný respondent pocítil nějaké důsledky, několik z nich odpovědělo, že ne. Poté ale v rozhovoru popisoval jevy, které se za důsledky dají označit. Uváděli jevy, které by asi oni sami neuvadli jako dopad – např. daný člověk získal více času nebo se setkal s negativními reakce kolegů. Tyto jevy byly nakódovány a rozděleny do skupin.

2.4 Etická stránka práce

Anonymizace rozhovorů byla klíčovým aspektem etické ochrany respondentů.. Respondenti jsou v práci označováni písmeny A-Q a jména v citacích jsou upravena. Tento krok byl zvolen nejen kvůli zvýšení pravděpodobnosti svolení respondentů poskytnout rozhovor, ale především kvůli ochraně osob, pro které může být odchod z politického hnutí citlivou záležitostí. V případě, že respondent informace poskytnout chtěl, ale odmítal formu nahrávaného rozhovoru, byla mu nabídnuta alternativa písemného rozhovoru. Samozřejmou součástí byla respondentova možnost na cokoliv neodpovědět, či od výzkumu kdykoliv

odstoupit.

Primárním nástrojem ochrany byl informovaný souhlas (příloha č. 2 a č. 3) stvrzený podpisem respondenta. Součástí informovaného souhlasu bylo také zmínění moderních technologií, jež byly využity pro přepis rozhovorů. Před zahájení rozhovoru byli všichni respondenti informováni o účelu rozhovoru, jeho průběhu i způsobu výběru respondentů. Souhlas s touto skutečností vyjádřili podpisem informovaného souhlasu, což zajistilo transparentnost a dodržení etických standardů během sběru dat.

3. Analýza výsledků

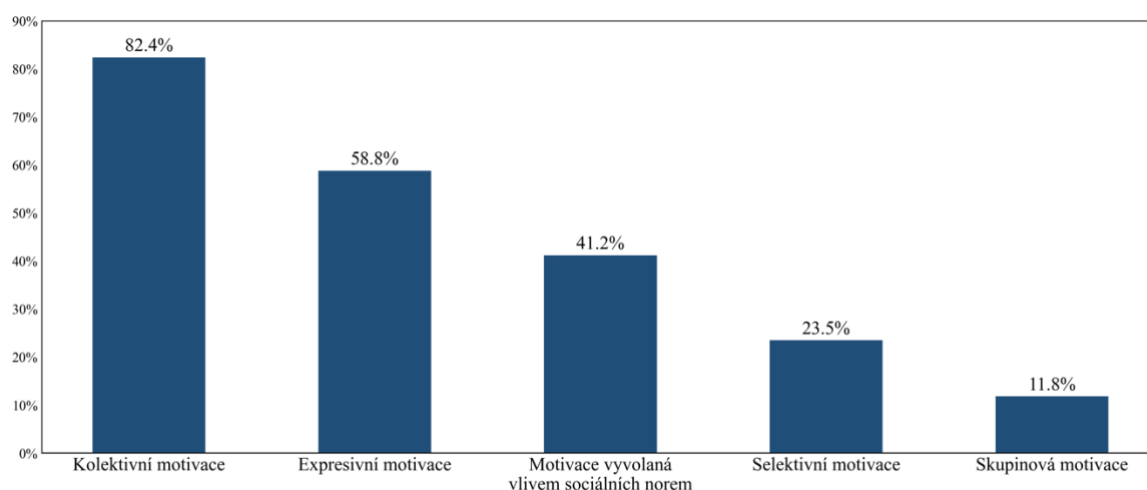
Data jsou rozdělena podobně jako struktura rozhovoru do tří tematických okruhů - *pozadí členství, důvody odchodu, důsledky a budoucnost*. Primárním tématem práce jsou motivy pro výstup z politické strany, ale pro celistvější hlubší pochopení takových motivů je nutné zkoumat i motivy pro vstup do strany a očekávání, při vstupu. Tento rozsáhlý pohled může přinést hlubší pochopení toho, co jedince vedlo k odchodu ze strany a zda u něj bylo naplněno původní očekávání.¹¹

3.1 Prezentace výsledků

3.1.1 Pozadí členství

V tematickém okruhu pozadí členství byly zkoumány motivy pro vstup do hnutí ANO a s tím spojené očekávání od vstupu, které v tu dobu respondent měl. Důležitost nenaplnění očekávání od vstupu do daného politického subjektu se může zdát jako zásadní faktor pro rozhodování jedince, zda v daném politickém subjektu setrvá (Bale, Webb, Poletti, 2019). Ze 17 respondentů u 56 % došlo k naplnění očekávání a u 44 % k naplnění očekávání nedošlo. Je zajímavé sledovat naplnění očekávání respondenta při vstupu do hnutí ANO. Existuje spojitost, že ač očekávání, které respondent měl při vstupu do hnutí ANO, bylo naplněno, tak přes to došlo k jeho výstupu z hnutí. Pro čistý ucelený závěr je nutné souvislost těchto proměnných hlouběji prozkoumat v následných výzkumných pracích.

Graf č. 2 - Výsledky kategorického zastoupení motivů vstupu do strany

Zdroj: Vlastní zpracování

¹¹ Tabulka respondentů s přehledem o jejich motivech vstupu, naplnění očekávání, motivech výstupu a důsledků výstupu je přílohou č. 4 této práce.

Nejvíce zastoupenou kategorií je **kolektivní motivace**, která popisuje jedincovu touhu prosazovat politiky s přínosem pro společnost. Tato kategorie byla zastoupena u 82,4 % respondentů. Nejčastěji se objevoval zájem o politickou participaci v zastupitelstvu obce, jelikož jedinec toužil po změně ve svém bydlišti. Respondent M popisoval: „*Mým hlavním motivem byla komunální politika a to dění v obci, takže jsem vlastně nechtěl být jeden z těch nadávajících u piva a říkal jsem si, že prostě proč ne, tak vstoupím do nějaké politické strany.*“ (Respondent M, 2024) Respondent J uvedl: „*Byl jsem celkem nespokojený s chováním stávajícího starosty ... tamhle se nic nebuduje, tohle stojí, prostě nic se s tím nedělá...*“ (Respondent J, 2024) Objevovali se i motivy se zájmem o změnu politické kultury na celostátní úrovni či zvýšení efektivity státu. Respondenta I popsala svou vidinu: „*Něco změnit na tom systému, jak fungoval.*“ (Respondentka I, 2024)

Druhou nejvíce zastoupenou kategorií je **expresivní motivace**, která stranictví popisuje jako identifikační vyjádření jedince. Může se vztahovat na konkrétní politickou stranu, jejího předsedu či na ideologický směr. Byla zastoupena 58,8 % respondentů. Nejčastěji se ve výpovědích respondentů objevoval prvek nové strany, nových lidí a „úklid na politické scéně“, která tehdy byla poznamenána korupčními kauzami a praktikami tradičních politiků. Respondent A popisoval, že doposavad neznal Andreje Babiše, ale hnutí ANO mu připadalo jako dobrá alternativa vůči tradičním stranám, které v té době měly: „*...různý negativní problémy i na veřejnost, v podstatě takový kauzy. Takže to se mi nelíbilo a líbilo se mi, že tady vznikne něco jiného. A měl jsem dojem, že to založil člověk, který je natolik bohatý, že nepotřebuje si nějak naklonit tu politiku a negativním způsobem to ovlivňovat.*“ (Respondent A, 2024) Respondentka E uvádí své rozpoložení v době vzniku hnutí ANO: „*Spíš jsem možná malinko vnímala nějaký pocit naděje, že někdo, v té době se děly ty kauzy ODS, strašně z toho byl člověk zklamaný, jak to těm lidem tam moc vlezlo do hlavy a úplně se z toho zbláznili. Takže najednou nějaký nový vítr, že by něco...*“ (Respondentka E, 2024) Respondent F novost strany popsal, že nikdo nevěděl, co může čekat: „*Ale nové tváře... jak se to říká, nové koště dobře mete.*“ (Respondent F, 2024) Respondent J referoval na slogan hnutí: „*Ano, bude líp- takový jednoduchý slogan prostě, ale člověk si řekne prostě no, tak třeba nám to opravdu, třeba to vyčistí prostě nějaký ty černoty.*“ (Respondent J, 2024)

Dalším častým zastoupeným prvkem v této kategorii byl předseda hnutí. Respondentka D popsala své očekávání, že „*předseda Babiš nebude podporovat kmotry a*

rozkrádání republiky, protože je tzv. za vodou“ (Respondentka D, 2024). Respondent P sdělil, co na hnutí oceňoval: „Tenkrát, kdo přišel a začal poukazovat na to konkrétně, tak byl Andrej Babiš. On začal říkat konkrétní lidi a spojovat je s konkrétními kauzami nebo případy, lépe řečeno. To mě oslovilo, pak jsem říkal, jo, konečně člověk, který se prostě nebojí, zná ty lidi, protože z toho prostředí on se tam pohyboval, i když nebyl v politice, tak se pohyboval mezi těmi lidmi, taky to znal, viděl to dobře a začal to pojmenovávat. On do té doby to prostě nikdo nepojmenoval pořádně. A on se toho v uvozovkách nebál. A to byl vlastně ten impuls pro to, se zapojit. Tady do toho Hnutí.“ (Respondent P, 2024) Další respondent N popsal, kde poprvé Andreje Babiše zaznamenal: „Já jsem poprvé slyšel v pořadu u Krause vystupovat Babiše. Já ho do té doby neznal. A on tam vystupoval velice razantně proti korupci, proti tehdejší ODS a ČSSD a vládě jako takové, což mně se dobře poslouchalo. Já jsem taky nebyl spokojený s tím, co se tady dělo.“ (Respondent N, 2024)

Třetí nejvíce zastoupenou kategorií je **motivace vyvolaná vlivem sociálních norem**. V odpovědích respondentů se objevily vlivy rodiny, kolegů i přátel. U 41,2 % respondentů byla zastoupena. Respondent B byl osloven kamarádem, který: „říkal, já tady chci zformovat buňku, která tady neexistuje, nebo nějak vznikala... nebo dokonce tam byla nějaká snaha ji založit a nějak to nepovolili nebo něco. A říkal, ty nemáš žádné průšvihy, já ti věřím.“ (Respondent B, 2024) Respondentka E byla oslovena sousedkami, které: „přišly s nápadem, že v obci nemá hnutí ANO založenou buňku a že pokud ji založíme, tak můžeme za ně kandidovat a nemusíme sbírat ty podpisy.“ (Respondentka E, 2024) Respondent G uvedl, že jedním z ovlivňujících faktorů bylo dřívější politické působení jeho matky (Respondent G, 2024). Respondentka I popsala nabídku od svého spolužáka: „být lídr za městskou část, protože chtěli ženu“ (Respondentka I, 2024).

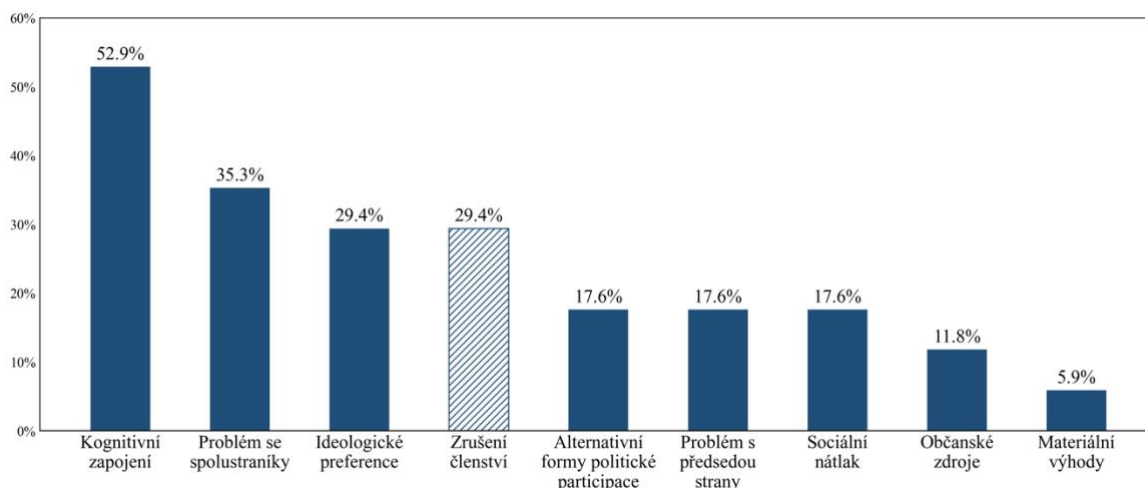
Selektivní motivace byla zastoupena u 23,5 % respondentů a popisuje výhody stranictví plynoucí jedinci. Respondentka E popisovala konkrétní položku, kterou ve své obci chtěla změnit, proto se rozhodla vstoupit do strany a kandidovat do zastupitelstva, kde si danou věc zařídí (Respondentka E, 2024). Respondentka C jako svou motivaci uvedla: „Očekávala jsem strukturovaný a systematický přístup k řešení záležitostí v zastupitelstvu, a také profesionální oporu,“ jelikož „nebyla spokojená s postupy a jednáním strany Zelených,“ za které byla v zastupitelstvu a chtěla v něm nadále setrvat (Respondentka C, 2024). Další respondent H svůj důvod popisoval jako zjednodušení komunikace s magistrátem a dalšími městskými částmi, jelikož „přes tu politickou stranu, že by se

podářilo, něco lépe prosazovat“ (Respondent H, 2024).

U 11,8 % respondentů byla zastoupena **skupinová motivace**, kde jedince motivovala efektivita jeho osoby pro politiku. Respondent Q popisoval svůj motiv s kontextem toho, že roky pracoval v zahraničí pro českou firmu, kdy často přicházel do kontaktu s veřejnou správou, a následně, když ve firmě končil a vracel se zpět do České republiky: „Říkal jsem si, že bych mohl taky vyzkoušet, nebo spíš, že bych, když jsem tak nějak nabral od té společnosti, takže bych ji to mohl taky trochu vrátit.“ Bylo to v roce 2013, kdy poprvé hnutí ANO uspělo v parlamentních volbách. „Lidé, se kterými jsem se znal trochu z toho byznysového prostředí, oslovili, jestli bych nechtěl v rámci hnutí ANO fungovat.“ On si v tu chvíli nebyl jistý, zda by do politiky chtěl vstoupit. „Vždycky jsem říkal, že teda ta politika je relativně to poslední, co bych chtěl v životě dělat. Člověk miní, život mění. Nicméně tenkrát jsem říkal, dobře, jako pokud by bylo potřeba něco ve městě pomoci, tak rád.“ Dále popisoval, že v hnutí ANO viděl stranu, která v politice „bude mít tendenci tady ty nešvary potlačovat a eliminovat“ (Respondent Q, 2024).

3.1.2 Důvody odchodu

Graf č. 3 - Výsledky kategorického zastoupení motivů výstupu ze strany

Zdroj: Vlastní zpracování

Poznámka: Sloupec „Zrušení členství“ označuje způsob zániku členství, nikoli ukončení členství samotným členem, a proto je graficky odlišen.

Nejvíce zastoupena je kategorie **kognitivního zapojení**, čímž se potvrdila hypotéza H₂, nebo-li členové vystupují z hnutí kvůli pocitu odcizení, zklamání z hnutí nebo ze samotné politiky. Byla identifikována u 52,9 % respondentů.

Nesouhlas s fungováním strany respondent F pocítil v době, kdy byla sestavována kandidátní listina do krajských voleb. Nesouhlasil se způsobem jejího sestavování, jelikož se za přední místa mělo platit a celé to nazval „*bojem o koryta*“. Dalším důvodem pro něj byly praktiky týkající se vnitřního fungování ANO, popsal databázi: „*, ve které jsou vedeni všichni členové, mají tam i své karty, kde je napsáno všechno o nich... A k tomu chodily i různé informace...taková vyjadřování se různých politických stran, kdo co řekl na koho a tak dále. A to víceméně jsme měli v týdenním cyklu, jsme to dostávali, pravidelně jsme se k tomu měli vyjádřit... co řekne kdo pro vládu nebo proti vládě, kolikrát vystupuje v televizi, kolikrát je v nějakém pořadu a to všechno to ANO vedlo. Mělo na to svoje lidi a oni všichni víceméně toto dávali do nějakých grafů, aby to ANO bylo lépe na tom ve vyjadřování než ty ostatní strany, aby se dostávali víc těm lidem pod kůži takzvaně. Takže i media hrály hodně roli. A to mi vadí hrozně prostě* (Respondent F, 2024).“ Respondent J popisoval svůj nesouhlas s vývojem strany: „*jako bychom se proměnili v takový ty domovní prodavače ... ,Najměte další lidi, ať za námi jdou, ať s námi o tu změnu bojují.‘ A to nebyla věc úplně, který jsem se chtěl vysloveně zúčastnit. Takže tam se ta moje politická aktivita ukončila po nějakém roce* (Respondent J, 2024).“ Respondent P popisoval svůj nesouhlas s fungováním a směřováním strany, uvedl několik konkrétních případů chování spolustraníků, ale i vedení: „*Stanovy si začali vykládat jinak, než byly psány, a když jsme s tím nesouhlasili, tak se začaly vytvářet metodický pokyny takzvaně, to je jinak řečeno správný výklad těch stanov, abychom si je nevykládali jinak...Andrej Babiš mohl mluvit do všeho, takže ten mohl porušovat ty stanovy a dával výjimky a podobně.*“ Dále popisoval praktiky týkající se zásahu vedení hnutí do podoby kandidátních listin: „*Vyloženě nám začali říkat, koho máme postavit a koho tam nechtěj, pokud to tak neuděláme, tak nám na to nedají peníze.*“ Toto se stalo v roce 2014, kdy předsednictví jednalo proti stanovám hnutí. Následně v roce 2015 do stanov hnutí byl přidán odstavec popisující právo předsedy hnutí upravovat kandidátní listiny (ANO 2011, 2013, 2015, respondent P, 2024).

Kategorií nad rámec dosavadní teorie je **problém se spolustraníky**, který popsalo 35, 3 % respondentů. Respondentka C popsala chování své tehdejší kolegyně z hnutí: „*Byly to především intriky paní Nové. Skrze pana Horáka, čerstvě zvoleného krajského předsedu, začala ovládat celou krajskou organizaci. Když ovšem pan Horák začal být více samostatný, zaměřila paní Nová svou pozornost na pana Dvořáka. Svým vlivem řešila v krajské organizaci vše. Jakmile cítila, že by ji cokoliv mohlo ohrozit, zařídila vše proto, aby byl takový člověk eliminován. Stačilo s čímkoli nesouhlasit, mít jiný názor....tlak byl proječován*

zvláštním způsobem. “ Za konkrétní příklad uvedla: „*Já a pan Veselý jsme byli zvoleni do zastupitelstva města, na krajské konferenci byli představeni všichni úspěšně zvolení kandidáti, kromě mne. Na schůzích jsem od ostatních členů v přítomnosti paní Nové cítila velký despekt. Prostě, když jsem neposlouchala paní Novou, tak to byl opravdu problém.*“ (Respondentka C, 2024) Respondent J popisoval představy svých kolegů: „*V té buňce byli lidi, kteří si mysleli, že když se dostanou k zastupitelstvu, tak se jim kolem baráku začne stavět všechno ze zlata... Mysleli si, že když jsou členem hnutí ANO a dostalo se hnutí ANO do zastupitelstva a tak oni z toho budou mít nějaký profit.*“ (Respondent J, 2024) Respondent N popisoval nesouhlas s kolegou Černým, zastupitelem též obce, který byl v té době součástí Předsednictva hnutí, se kterým se znal roky, u kterého hned po volbách pozoroval změny chování: „*V den vyhlášení volebních výsledků za námi přišel a řekl: ,tak já už tam domluví tu koalici, půjdeme tady s těma.*“ Na což s kolegy reagovali: „*to nemyslíš vážně, ty jdeš s těma, proti kterými jsme kandidovali, proti těm korupčníkům a ty s nimi teď půjdeš.*“ Jehož reakce byla: „*to nevádí, budeme tam s nima, bude to dobrý, bude to jasný.*“ Respondentovi N dodnes zní v uších věta kolegy Černého: „*Už nám tam to ti blbci naházeli, tak teď si udáme, co chceme.*“ Svou reakci popisoval: „*To je jeho památná věta, která byla první, která ve mně vzbudila takový rozpaky, to je slabý slovo.*“ Následně většina zvolených zastupitelů za ANO nesouhlasila s návrhem kolegy Černého, na což on reagoval: „*Tak půjdete do opozice, blbci.*“ Respondentův nesouhlas s chováním kolegů přetrvával, došlo k mnoha neshodám, následně spolu s kolegy, s kterými souzněl, dostali zprávu, že je z hnutí chtějí vyloučit. „*A podle morálního kodexu bychom museli složit i mandát zastupitele. Tak my jsme v podstatě okamžitě dali výpověď... a pak jsme poslouchali takový, že ti hajzli to stihli ještě vystoupit, než jsme je vyloučili a tak dále.* (respondent N, 2024)“

Kategorie **ideologická preference** byla zastoupena u 29,4 % respondentů. Hypotéza H₄, která popisuje členův nesouhlas s ideologií hnutí či rozkol mezi ním a směřováním hnutím, byla potvrzena. Všichni respondenti, zastoupeni v této kategorii, vnímali, že došlo k odchýlení od původní myšlenky hnutí a nadále s ideologickým vývojem hnutí nesouhlasili. Respondent F tento jev popisoval: „*...to už nebyla ta strana, se kterou jsem vstupoval a i ta ideologie, kde já jsem měl ten názor, že to jde dobrým směrem, politika se může dělat i jinak, než jenom politikařením, ale zmýlil jsem se. Prostě já k tomu mám takové heslo, že když chce člověk s vlky žít, musí s nimi výt. A to pro mě není. Takže nechci s vlky být*“ (Respondent F, 2024). Respondent M popisuje: „*Už jsme se začali nějakým způsobem názorově rozcházet..., ta změna kormidla v rámci celostátního fungování ANO, jak se začal měnit*

elektorát hnutí ANO, tak se začaly měnit i ty priority, se kterými vlastně do toho ANO vstoupilo. A pomalu začaly převažovat ty, se kterými jsem postupně nesouhlasil. A už se mi nechtělo dávat v šanc svoje jméno za někoho jiného. Když jsem si říkal, jestli já půjdu do veřejného prostoru, tak tam chci být prostě já a když něco zkazím já, tak abych si to byl schopen obhájit. Nebo abych přijal tu svoji odpovědnost. Takhle já jsem se kolikrát dostával do nějakých konfrontací za chyby někoho jiného a to už mi prostě úplně příjemné nebylo.“ (Respondent M, 2024) Respondent Q popisoval, že okolo roku 2018 pocítil ideologický rozkol, a tak se snažil iniciovat debaty, kulaté stoly a různé konference, kde by ideologické směřování hnutí bylo projednáváno. *„A tam to vypadalo, že by to mohlo jít tím správným směrem, ale potom se to nějak neprojevovalo v dalších volebních obdobích.“* (Respondent Q, 2024)

Zrušení členství je velmi specifickou kategorií, kde se nejedná o ukončení členství samotným respondentem, ale o způsob zániku členství. Tato kategorie byla zastoupena u 29,4 % respondentů. U 23,5 % respondentů členství zaniklo zrušením místní organizace, nikdo z nich následně o členství nežádal, jelikož jim dopředu bylo vedením sděleno, že jejich žádost nebude přijata, což následně u mnohých spolustraníků neplatilo a do hnutí byli znovu přijati. U 5,8 % respondentů došlo ke zrušení členství vyloučením z hnutí. Tato kategorie nebyla zastoupena v teoretickém základu.

Respondentka D zrušení místní organizace popsala takto: *„Naše místní organizace byla zrušena na doporučení jednoho místopředsedy hnutí. Bez varování, oznámeno e-mailem... Byli jsme tehdejším panem místopředsedou hnutí ANO a ještě další vysokou zdejší funkcionářkou obvinění z toho, že jsme součástí korupční kauzy. Bojovali jsme proti tomuto rozhodnutí, které se přelévalo z jedné strany na druhou, až nakonec pan Babiš zrušil celou městskou organizaci. Loni padl rozsudek v této kauze, samozřejmě jsme s tím neměli nic společného... Odchod z hnutí jsem vnímala a stále vnímám, jako obrovskou nespravedlnost, protože jsem věnovala 8 let práce této místní organizaci a hnutí ANO, která byla ve městě druhá největší a velice úspěšná, měli jsme dvě volební období starostu naší městské části.“* (Respondentka D, 2024) Další respondent H zrušení totožné místní organizace popisoval takto: *„bylo setkání, sněm ANO, kam dorazil Andrej Babiš, mluvil tak jako vládně, bylo připraveno to, že se to jako rozpustí, většina to asi věděli, ti vedoucí těch buněk, nebo si to řekli mezi sebou... kvůli organizačním nedostatkům nebo nějakým nespolehlivým lidem... já mám pocit, že my jsme byli proti tomu rozpuštění, protože my za naší městskou část jsme nic*

neudělali a ať si ty pořádky dělá někdo jiný... Prostě to jsme tak brali jako, že to ti na městě... já prostě jsem si říkal, pokud nás tady rozpustí, tak já už se tam vracet nebudu.“ (Respondent H, 2024)

Respondentka K byla vyloučena z důvodu nedodržení stranické linie, jelikož měla odlišný názor na člověka a dění na radnici, konkrétně to popsala: *„Došlo k odvolání primátora za ANO a já jsem hlasovala pro to odvolání, protože jsem si myslela, že je to všechno špatně.“* Následně byla pozvána na předsednictvo hnutí, kde své chování měla vysvětlit: *„tak já jsem řekla, že se mi to nelíbí, že to je proti zájmům ANO a že to prostě není správně“ a oni řekli, že nejsem týmový hráč, že jsem jako černá ovce nebo něco takového a já jsem řekla, s takovými lidmi, já nechci mít něco společného.“* (Respondentka K, 2024)

Alternativní forma politické participace je v teorii, z které vychází tento výzkum, popsána jako dobrovolnická činnost. V této podobě tato kategorie v tomto výzkumu zastoupena nebyla. Já jsem tuto kategorii rozšířila o *jedincovu preferenci participace v místním sdružení nad celostátní politickou stranou*. Tím, že jsem rozšířila stávající podobu této kategorie, tak ve výzkumu byla zastoupena, a to 17,6 % respondentů. Hypotéza H₃ byla potvrzena.

Respondent A popsal benefity nezávislého místního sdružení: *„Je to všechno rychlejší. Nemusíme se nikoho ptát, všechno si řešíme rychle, a jsme takový nevázaný.“* (Respondent A, 2024). Respondent M viděl podobné benefity a nastínil jeho vnímání pravidel hnutí: *„Jednotlivé strany mají svoje principy, svoje nominace, i třeba pravidla právě pro volební kampaně a kolikrát mi to přišlo jako hrozně tlačeno na sílu, neúplně kolikrát vhodný a v tomhle prostě jsem chtěl mít volnou ruku“* (Respondent M, 2024). Respondent G popsal rozhodování s kolegy, že díky odpojení od hnutí ANO: *„Budeme mít šanci získat víc hlasů napříč nějakým spektrem.“* Následně založili nezávislé sdružení, ve kterém viděli budoucnost komunální politiky (Respondent G, 2024).

Teorie nepopisuje **problém s předsedou strany**, ale pouze jeho změnu a následný nesouhlas ním, což na hnutí ANO není aplikovat, jelikož mělo za celou dobu existence pouze jediného předsedu. Tato kategorie byla zastoupena u 17,6 % respondentů.

Respondent A popisoval, že pociťoval problémy a chtěl z hnutí vystoupit, ale bylo to před volbami a nechtěl to sobě ani kolegům pokazit a narychlo se k někomu přidat. Následně popisoval: *„Ty kauzy, v podstatě konkrétně od Andreje Babiše byly natolik pro mě*

nepřijatelný, že jsem vlastně se rozhodl v polovině toho období odstoupit z hnutí.“ Dále dodával: „No a v podstatě jsem měl největší problém s Andrejem Babišem...Nelíbilo se mi jakoby forma jeho jednání a ta strana je jako zcela určitě strana jednoho muže. To znamená, že ty lidi, ačkoliv jsou schopný, pracovitý pod nim, tak v podstatě plní ty jeho cíle. No takže vlastně to, co on řekne, tak ho tam všichni plní...a nechtěl jsem být spojovaný s jeho kauzami... nechtěl jsem být spojovaný jakoby s jeho osobou, s ostatníma lidma mi to nevadilo, ale s ním mi to vadilo.“ (Respondent A, 2024) Respondent M popisoval, že došlo k absenci konstruktivní diskuze, jelikož: „se ta diskuze s lidmi vždycky zvrtila na tyhle věci, na mediální kauzy, které byly u těch vrcholnějších představitelů hnutí ANO nebo pana Babiše...tak vždycky jsem v rámci tohohle toho byl konfrontován ... a to s mou rodinou, přáteli, ale samozřejmě i voliči“ (Respondent M, 2024).

Kategorie **sociální nátlak** taktéž nebyla popsána v dosavadní teorii. 17,6 % respondentů pocítilo sociální nátlak. Respondent A popisoval reakci svého okolí, kde lidé nejsou příznivci hnutí ANO,: „spousta lidí mi to vyčítala a říkala: ‚Hele, ty seš slušnej, ale jak můžeš bejt u toho Andreje Babiše?‘“ (Respondent A, 2024). Respondentka C popsala, že po volbách se rozhodla nepřijmout nabídku starostky, ale pouze radní, což její rozhodnutí: „Bylo pro ANO, vyhodnoceno ženou A, nepřijatelné. A na mou osobu byl vyvíjen enormní tlak.“ (Respondentka C, 2024) Respondent J popisoval, že po jeho opakovaném vyjadřování na sociálních sítích, přišla reakce a nátlak svého výše postaveného kolegy z hnutí: „Volal mi třeba v deset večer, jestli si dělám srandu, že už se moje jméno řeší na kraji... že bych měl vystoupit a nechat tady místo v zastupitelstvu někomu, kdo chce podpořit Hnutí a tyhle věci prostě.“ (Respondent J, 2024)

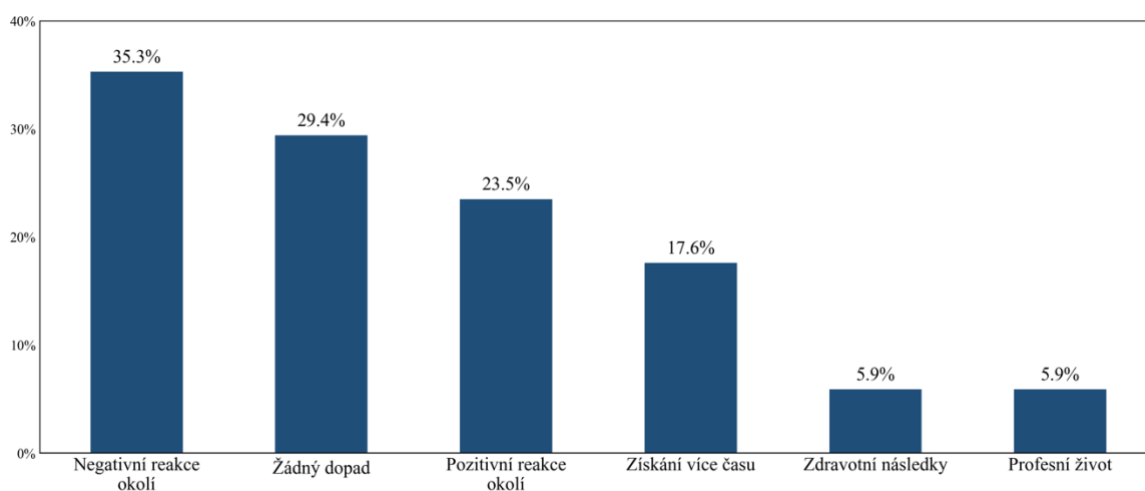
Kategorie **občanské zdroje** byla zastoupena u 11,8 % respondentů, čímž se potvrdila hypotéza H₁, nebo-li členové z hnutí vystupují z důvodu nedostatku času, financí, dovedností k angažovanosti ve straně nebo nepříznivý zdravotní stav. Respondent J popisoval svůj zdravotní stav: „...až jsem z toho měl jako špatný spánek a prostě zanechalo to na mě i nějaké zdravotní následky...“ Následně po nějakých neshodách a rozepřích na sociálních sítích: „ať jsem si je třeba zablokoval, protože už psychicky jsem na tom byl jednu chvíli špatně, že jsem prostě to musel nějak začít řešit, protože jsou věci, které si více беру.“ Popisoval své subjektivní vnímání politiky a práce v zastupitelstvu: „Já bych byl rád, aby všichni byli spokojení, ale pak jsem zjistil v zastupitelstvu, že ono to tak prostě nejde. Že vždycky někdo bude nespokojený a někdo bude chtít víc. A takže s tím se nějak začínám

smířovat sám v sobě.“ (Respondent J, 2024) Respondent L popisoval, že potřeboval více času na rodinu a práci: *„Když se narodil první syn, tak už to bylo takový neudržitelný.“* (Respondent L, 2024)

Nejméně zastoupenou kategorií jsou **materiální výhody**, a to 5,9 % respondentů. Hypotéza H₅ byla potvrzena a to tak, že se mezi důvody pro odchod byl identifikován členův pocit, že mu členství nadále nepřináší materiální výhody. Respondent G popisoval, že neměl větší ambice než setrvávat v komunální politice, proto pro něj ztratilo význam setrvávat v ANO. *„Už mi to nepřináší pro to místní působení žádné benefity nebo přínosy pro tu práci.“* (Respondent G, 2024)

3.1.3 Důsledky a budoucnost

Graf č. 4 – Výsledky kategorického zastoupení důsledků výstupu z hnutí

Zdroj: Vlastní zpracování

Níže jsou uvedeny konkrétní příklady ilustrované citacemi. U mnoha respondentů je zastoupeno najednou více kategorií důsledků výstupu z hnutí.

Nejzastoupenějšími důsledky jsou **negativní reakce okolí**, a to 35,3 % respondentů. Nejčastěji respondenti popisovali negativní reakce od svých bývalých spolustraníků či voličů. Respondent A uvedl, že zažil reakci od krajského manažera hnutí, který mu *„posílal ošklivé zprávy, jako co si to dovoluju“* (Respondent A, 2024). Dále respondentka I popisovala chování bývalých spolustraníků: *„Někteří mě přestali zdravit úplně, protože mě brali jako černou ovci a někoho, kdo prostě je úplný blázen, že to opustil.“* (Respondentka I, 2024) Respondent popsal reakci bývalých spolustraníků *„že jsem využil značku Hnutí, abych se dostal do politiky“*. Respondent N popisoval chování svých bývalých spolustraníků:

„...chvilku nás různě napadali na Facebooku a podobně, chvilku jsme jim to vraceli, pak nás to přestalo bavit, nechali jsme je být, šli jsme si svou vlastní cestou...“ (Respondent N, 2024). Respondentka E, která pochází z antikomunistické rodiny a má dceru na vysoké škole, popisovala: „*Moje dcera občas řekne: ‚Já si to vůbec neumím představit, že ty jsi tam taky byla, to je šílené.‘, tak si říkám: ‚bože, to je jak kdybych byla u komunistů.‘*“. Respondentka E také uvedla, že po výstupu z hnutí ANO sháněla podpisy pro svou kandidaturu v následujících volbách a mladý muž ji konfrontoval se slovy: „*no to máte za to, to máte za to, že jste byla v hnutí ANO*“, z čehož byla hodně smutná, jelikož ji bylo líto, že ten muž nevidí, co ona pro tu obec udělala (Respondentka E, 2024).

29,4 % respondentů uvedlo, že jejich rozhodnutí opustit hnutí ANO, nemělo **žádný výrazný dopad**.

Pozitivní reakci od svého okolí či bývalých spolustraníků pocítilo 23,5 % respondentů. Respondent M popisoval, že své důvody odchodu z hnutí popisoval na oblastním sněmu, kde „...*jsem přede všemi vystoupil, sdělil jsem jim ty své důvody a byl jsem tím naprosto otevřený a myslím si, že i ze strany pana Babiše, tak se to tam setkalo s nějakým pochopením a doopravdy, řekli, hele, jsme rádi, že jsi k nám takhle upřímný...*“ (Respondent M, 2024). Respondent F popisoval reakci svého okolí „*dobře jsi udělal, že jsi odešel*“ (Respondent F, 2024). Další respondentka E popisovala, že se setkala s reakcí lidí „*já vás obdivuji, že jdete takhle, s tou kůží na trh*“ (Respondentka E, 2024). Respondent A popisoval, že dostal „*víc pozitivních dopisů, zpráv od těch místních, že jsou hrozně rádi, že jsem odešel od tohohle hnutí*“ (Respondent A, 2024).

17,6 % respondentů popsalo, že po výstupu z hnutí, získalo **více času**. Je nutné zde nezaměnit získání více času po odchodu ze zastupitelstva. Někdo popisoval, že neúčastí na stranických sněmech a kampaních získal více času, ale u někoho mohlo dojít k záměně s účastí na takových akcích jiného politického uskupení. Respondent L popisoval, že „*ANO, funguje elektronicky, chodili různé výzkumy, různé dotazy a člověk musel pořád odpovídat ...*“ (Respondent L, 2024). U někoho je zisk více volného času přímo spojen s motivem pro výstup z hnutí, jelikož z hnutí odešel, protože potřeboval více času na své povolání či rodinu.

Zdravotní následky po výstupu z hnutí pocítil jeden respondent. Popisovat, že to začalo fyzickými potížemi se zažíváním, kde po vyšetření lékařem, byla popsána psychosomatická příčina. Později se pak rozhodl odejít i z rady, jelikož ho to fyzicky i psychicky velmi ovlivňovalo (Respondent J, 2024).

Ovlivnění profesního života popsal jeden respondent, je zde ale nutné brát v potaz, že většina respondentů bylo neuvolněnými zastupiteli obce, nejednalo se tak u nich o jejich profesi. Tento respondent zastával uvolněnou funkci, kdy popsal, že *nálepka hnutí ANO* ho v profesním životě ovlivnila, zejména po opuštění hnutí (Respondent Q, 2024).

Vyjádření vysoko postaveného politika hnutí, které jsem nezařadila do žádné kategorie, bylo „*No už jenom, když chodíte do banky a pokaždé podepisuju každý rok papír, že jsem politicky exponovaná osoba, a to přesto, že už dávno politicky exponovaná osoba nejsem.*¹²“ (Respondent Q, 2024).

Na otázku *Jak došlo k tomu, že jste nakonec kandidoval za jiný subjekt?* bylo nejčastější odpovědí *chtíč zůstat nadále v politice/ zastupitelstvu obce*. Respondent A uvedl, že již nadále obecně nechtěl být spojován se státní politickou, tak si v obci založili místní sdružení a taky „*měl pocit, že lidi více inklinují k těm místním stranám v lokální politice*“. Byly přítomny i odpovědi, že daný respondent v politice nadále působit nechtěl, ale byl přemluven někým z okolí, ale nakonec z politiky stejně odešel (Respondent A, 2024).

¹² Respondent z hnutí vystoupil v roce 2020, tedy před čtyřmi lety.

4. Diskuze

Na základě výsledků této práce je zjevné, že kognitivní zapojení, problém se spolustraníky a ideologické preference, byly klíčovými faktory ovlivňující výstup členů z hnutí ANO. Respondenti často pocítovali nesouhlas se směřováním hnutí, bez vlivu na fungování i směřování hnutí a kvůli problémům se spolustraníky.

Motivy vstupu jsou důležitým faktorem, jelikož jejich nenaplnění ovlivňuje jedincovo rozhodnutí o výstupu z politické strany. V tomto výzkumu došlo k naplnění očekávání u 56 % respondentů, kteří se přesto rozhodli z hnutí vystoupit. Bylo to zapříčiněno tím, že primární motiv vstupu do hnutí byl naplněn, ale důvodem výstupu byl odlišný motiv. Ukázkovým příkladem je, když jedinec do hnutí vstupoval s motivem politické participace, což bylo naplněno, ale rozhodl se hnutí opustit z důvodu ideologického rozkolu. Nelze tedy tvrdit, že naplnění očekávání je zárukou setrvání člena v politické straně. Je nutné brát v potaz i to, že u mnohých respondentů je vstup do hnutí přímo propojen se vstupem do samotné politiky, což data může zkreslovat.

Wagnerova (2017) teorie popisuje pět kategorií motivů výstupu z politických stran – ideologická preference, materiální benefity, občanské zdroje, alternativní formy účasti a kognitivní zapojení. Všechny kategorie motivů vstupu do politické strany byly v práci zastoupeny, což potvrzuje existenci výzkumných hypotéz. V této práci u většiny respondentů bylo identifikováno několik kategorií motivů zároveň. Nejvíce zastoupeným motivem bylo kognitivní zapojení, kdy vystupující členové měli pocit, že na směřování hnutí nemají vliv. Hnutí bylo označováno za hnutí jednoho muže, který může veškeré fungování strany ovlivňovat – takové tvrzení podporuje podoba stanov hnutí, v kontextu tradičních politických stran, jelikož vedení má nezvykle rozsáhlé pravomoci, ale i fakt jediného předsedy za celou dobu existence hnutí, který neměl nikdy soupeře o tento post. Ideologická preference byla popsána ideovým vývojem hnutí ANO a tím následně způsobeným rozkolem mezi členem a směřováním hnutí. Zde je nutné brát v potaz, že se jedná o poměrně specifický typ strany, a proto takové zjištění nemusí být aplikovatelné na strany jiného typu. Kategorie, která není jednoznačně jednoduše aplikovatelná, je kategorie materiálních výhod, jelikož autor v publikaci popisuje historický význam stranické příslušnosti v rakouské státní správě, což v České republice tvrdit nelze a dochází zde k velmi rozdílnému historickému kontextu. Občanské zdroje zahrnovali zdravotní obtíže a časový nedostatek členů, ostatní teoretické kódy zastoupeny nebyly. Alternativní formy účasti v této studii, stejně jako ve výchozí teorii,

neukázaly, že by participace v aktivistických sdružení, účast na demonstracích atp., přispívaly k výstupu z hnutí. Zde je alternativní formou participace popsána preference účasti v místech sdružení oproti tradičním stranám.

Nad rámec dosavadní teorie byly popsány tři kategorie motivů pro výstup z politické strany – problém se spolustraníky, problém s předsedou strany a sociální nátlak. Dále bylo identifikováno zrušení členství, které je specifickou kategorií. Nejedná se totiž o motiv, kdy by se daný jedinec rozhodl z hnutí vystoupit, ale jedná se o způsob ukončení jeho členství. V dosavadní teorii taková kategorie není popsána, což může být zapříčiněno vyřazením takového důvodu ukončení členství. Dle mého názoru je zajímavé a přínosné tuto kategorii do výzkumu zahrnout, jelikož i toto je způsob zániku členství v politických stranách, díky čemuž dochází k poklesu členských základů.

Přímým důsledkem výstupu z hnutí může být nabídka od jiného politického uskupení. Jelikož daný člověk svým výstupem v konkrétní dobu vyjádřil nějaký svůj postoj, který je přímo v souladu s cíli jiného politického uskupení. Toto ale nemusí být aplikovatelné na všechny případy nabídek být součástí jiného politického uskupení po odchodu z hnutí. Z mých dat není možné popisovat nějaký vztah mezi těmito jevy, pro takové zjištění je nutné provést další výzkum. Ač vím o konkrétní spojitosti u jednoho respondenta, kvůli anonymizaci, není možné toto konkrétně popsat, ale pouze jako obecný příklad, kde se ta pointa lehce ztrácí.

Tato práce shledává několik omezení ve výzkumném vzorku, sběru dat i v následné analýze dat. Výzkumný vzorek je omezen pouze na politiky komunální úrovně, což nebylo prvotním záměrem, došlo k tomu po reakcích respondentů na poskytnutí rozhovoru.

Metodou sběru dat byla zvolena kombinace strukturovaných písemných rozhovorů a hloubkových polostrukturovaných online rozhovorů, což přináší benefity časové efektivity či rozmanitosti geografického zastoupení výzkumného vzorku. U online rozhovorů, je do značné míry, nevýhodou jejich nahrávání, kdy jedinec může být obezřetný ke sdělování informací a i selhání techniky. Dalším omezujícím aspektem je, což sami někteří respondenti uváděli, že k jejich výstupu došlo už před delší dobou, jejich aktuální popis tak může být zkreslený a nemusí obsahovat popis veškerých motivů. Je nutné brát v potaz, že výzkumná data stojí na subjektivním sdělení, i to že daný respondent mohl popisovat „lépe společensky uznávaný motiv“ než ten reálný (Wagner 2017). V práci není provedena prověřovací analýza, která by porovnávala, např. jako ve výzkumu (Wagner 2017), průřezové

charakteristiky současných a bývalých členů strany. Taková data nejsou veřejně dostupná a jejich sběr by byl časově náročný v kontextu tohoto výzkumu.

Je nutné se zamyslet nad aplikovatelností zjištění této práce. Z výsledků je zjevné, že ideologický vývoj hnutí ANO hrál významnou roli v odchodu mnohých členů. K takto výraznému ideovému vývoji ale ve většině tradičních politických stran běžně nedochází, a proto je nutné takové tvrzení potvrdit nebo vyvrátit budoucími výzkumy.

Závěr

Tato práce poskytuje hlubší pohled na dynamiku členství v hnutí ANO a zdůrazňuje, že rozhodnutí o výstupu je často výsledkem komplexní souhry více faktorů v delším časovém úseku. Ani naplnění původních očekávání není zárukou setrvání člena v politické straně. Pro hlubší porozumění byly motivy výstupu doplněny o důvody vstupu do politické strany, naplnění očekávání od členství v hnutí a o důsledky výstupu z hnutí. Výzkum byl prováděn kvalitativní metodou pomocí polostrukturovaných online rozhovorů a písemných strukturovaných rozhovorů.

Hypotézy byly formulovány na základě dosavadní teorie, která označila ideologický rozkol jako nejčastější motiv. Proto bylo zajímavé zkoumat toto tvrzení na ideologicky neukotvené politické straně. Všechny hypotézy byly potvrzeny, jelikož byly zastoupeny u jednoho či více respondentů. Hlavními důvody, proč se členové z hnutí ANO rozhodli vystoupit, byl nesouhlas se směřováním strany, malý vliv na její fungování a kvůli střetům se spolustraníky. Práce popisuje vnímání situací a pocity členů, které pro ně byly dlouhodobě neudržitelné a dovedly je až k ukončení členství.

Pro takto specifický typ politických stran je tedy klíčové brát v úvahu individuální cítění členů a jejich potřeby, aby mohly lépe předcházet odchodům a naopak spíše posilovat svou členskou základnu. Zjištění této práce naznačují, že by politické strany měly věnovat větší pozornost participaci členů na rozhodovacích procesech, řešení vnitrostranických konfliktů, lepší komunikaci a sladění vizí mezi vedením a členy, což by mohlo přispět k vyšší stabilitě členské základny.

Pro další výzkum by bylo vhodné zkoumat podobné ideologicky neukotvené strany v jiných zemích, aby byla ověřena obecnost těchto zjištění. Další studie by mohly rovněž zkoumat dynamiku členství v průběhu času a zahrnout širší vzorek respondentů, včetně členů veškerých úrovní politiky. Přínosný by byl i výzkum vztahu motivů vstupu a výstupu, kdy by v ideálním případě, data byla očištěna o očekávání od vstupu do politiky samotné.

Summary

This paper provides a deeper insight into the dynamics of membership in the ANO movement and highlights that decisions to leave are often the result of a complex interplay of multiple factors over an extended period of time. Even the fulfilment of initial

expectations itself does not guarantee that a member will remain in a political party. To completely understand the motives for leaving, a supplemented part of the study analysed reasons for joining the party in the first place, together with the fulfilment of member's original expectations and the consequences of leaving. The research was conducted using qualitative methods, including semi-structured online interviews and written structured interviews.

Hypotheses were formulated based on an existing theory, which identifies ideological differences as the main motive for leaving. Therefore, it was intriguing to examine this finding on the case of an ideologically unanchored party. All the hypotheses were confirmed, as they were mentioned by one or more respondents. The main reasons for members leaving the ANO party were disagreement with the party's direction, little influence on the party's functioning, and problems with fellow party members. The paper describes members' unsustainable feelings that led them to quit in the long term.

It is crucial for political parties to consider the individual feelings and needs of their members to better strengthen the membership base. The findings of this paper suggest that political parties should pay more attention to member participation in decision-making processes, internal conflict resolution, better communication, and the alignment of vision between leadership and members, which all could contribute to a greater stability of the membership base.

Further research should examine similar ideologically unanchored parties in other countries to test the generalizability of these findings. Future studies could also explore membership dynamics over time and include a broader sample of respondents, including members from all levels of politics.

Použitá literatura a zdroje

ANO 2011, 2013. Výroční zpráva, 01. 04. 2013 [online] [cit. 2024-07-10]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyrocní-financni-zprava-2011.pdf>

ANO 2011, 2014. Elektronická evidence tržeb: průlom v přístupu k přípravě nového zákona, 10. 07. 2014 [online] [cit.2024-07-25]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/archiv/tiskove-zpravy/elektronicka-evidence-trzeb-prulom-v-pristupu-k-priprave-noveho-zakona-17187.shtml>. [archivováno]

ANO 2011, 2017. Morální kodex, 03. 03. 2017 [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf>

ANO 2011, 2018. Formulář členské přihlášky, 13. 07. 2018 [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: https://www.anobudelip.cz/file/edee/2018/ano_prihlaska_clenstvi_interaktiv.pdf

BALE, Tim; WEBB, Paul (Paul D.) a POLETTI, Monica, 2020. *Footsoldiers: political party membership in the 21st century*. Abingdon, Oxon: Routledge. ISBN 1-351-40022-3.

BARNFIELD, Matthew a BALE, Tim, 2022. 'Leaving the red Tories': Ideology, leaders, and why party members quit. Online. *Party politics*. Roč. 28, č. 1., s. 3–9. SSN 1354-0688.

BOLLEYER, Nicole, 2013. *New parties in old party systems: persistence and decline in seventeen democracies*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-964606-7.

BRODNÍČKOVÁ, Karolína, 2023. Nejvíce přibylo členů SPD, padá ODS, *Novinky.cz*, 27. 6. 2023. [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-nejvic-pribylo-clenu-spd-pada-ods-40435925>

BRUTER, Michael a HARRISON, Sarah, 2009. Tomorrow's Leaders?: Understanding the Involvement of Young Party Members in Six European Democracies. Online. *Comparative political studies*. Roč. 42, č. 10, s. 1259-1290. ISSN 0010-4140.

CANOVAN, Margaret, 2004. Populism for political theorists? Online. *Journal of political ideologies*. Roč. 9, č. 3, s. 241-252. ISSN 1356-9317.

ČESKÁ TELEVIZE, 2011. Otázky Václava Moravce 13.11.2011 [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/211411030511113/>

ČESKÁ TELEVIZE, 2023. Stranám ubývají členové. Rozrůstají se jen SPD a STAN, 18. 03. 2023, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/stranam-ubyvaji-clenove-rozrustaji-se-jen-spd-a-stan-8898>

Český statistický úřad, 2012. Volby.cz. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12.10. – 13.10.2012, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>

Český statistický úřad, 2013. Volby.cz. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

Český statistický úřad, 2014. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané v roce 2014, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/serok?xjazyk=CZ&xrok=2014>

Český statistický úřad, 2014. Volby.cz. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>

Český statistický úřad, 2014. Volby.cz. Volby do zastupitelstev obcí, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1211?xjazyk=CZ&xid=0&xv=1&xdz=7&xnumnuts=0&xstat=0&xvyber=1>

CLARK, Peter B. a WILSON, James Q., 1961. Incentive Systems: A Theory of Organizations. Online. *Administrative science quarterly*. Roč. 6, č. 2, s. 129-166. ISSN 0001-8392.

ČT, 2020. Europoslankyně Maxová opouští hnutí ANO, odklonilo se podle ní od původních idejí. *Česká televize*. 03.10.2020. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/europoslankyne-maxova-opousti-hnuti-ano-odklonilo-se-podle-ni-od-puvodnich-ideji-43508>

CVVM_a, 2024. Čeští občané o svých možnostech ovlivnit veřejné dění a o participaci veřejnosti na rozhodování – podzim 2023, Sociologický ústav AV ČR, 22.01.2024 [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/demokracie-obcanska-spolecnost/5788-cesti-obcane-o-svych-moznostech-ovlivnit-verejne-deni-a-o-participaci-verejnosti-na-rozhodovani-podzim-2023>

CVVM_b, 2024. Zájem o politiku, angažovanost občanů a jejich porozumění politice – podzim 2023, Sociologický ústav AV ČR, 24.01.2024 [online] [cit. 2024-07-07] Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/demokracie-obcanska-spolecnost/5790-zajem-o-politiku-angazovanost-obcanu-a-jejich-porozumeni-politice-podzim-2023>

DANĚK, Michael, 2021. Babiš se dříve obklopoval chytrými a schopnými odborníky, dnes má jen loajální lidi bez idejí, říká bývalý primátor Liberce. *Liberecká DRBNA*, 08.03.2021. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://liberecka.drbna.cz/zpravy/politika/25681-babis-se-drive-obklopoval-chytrymi-a-schopnymi-odborniky-dnes-ma-je-loajalni-lidi-bez-ideji-rika-byvaly-primator-liberce.html?utm_source=copy&utm_source=copy

DUVERGER, Maurice; VELÍŠKOVÁ, Olga; VELÍŠEK, Zdeněk a BUBEN, Radek, 2016. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2568-3.

ELIÁŠOVÁ, Kateřina a MALÝ, Ondřej, 2011. Míří Babiš do politiky? Nechal zaregistrovat variace názvu Akce nespokojených občanů, *Hospodářské noviny* 20. 10. 2011. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-53284530-miri-babisdo-politiky-nechal-zaregistrovat-variace-nazvu-akce-nespokojenych-obcanu>.

FEDRYCH, Martin, 2013. Andrej Babiš (ANO 2011) mezi Stropnickým a Berlusconiem, *Aktualne.cz*, 13.8. 2013 [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nazory-a-komentare/andrej-babis-ano-2011-mezi-stropnickym-a-berlusconiem/r~e976380a041511e38b280025900fea04/>

HÁJEK, Lukáš, 2017. Left, Right, Left, Right... Centre: Ideological Position of Andrej Babiš's ANO. Online. *Politologický časopis*. Roč. 24, č. 3, s. 275-301. ISSN 1211-3247.

HIRSCHMAN, Albert O., 1970. Exit, voice, and loyalty: responses to decline in firms, organizations, and states. Cambridge: *Harvard University Press*. ISBN 0674276604.

HLOUŠEK, Vít a KOPEČEK, Lubomír, 2017. Entrepreneurial Parties: A Basic Conceptual Framework. Online. *Politologický časopis*. Roč. 24, č. 2, s. 83-91. ISSN 1211-3247.

HLOUŠEK, Vít, 2012. Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis*. Roč. 19, č. 4, s. 322-340. ISSN 1211-3247.

HOPKIN, Jonathan a PAOLUCCI, Caterina, 1999. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. Online. *European journal of political research*. Roč. 35, č. 3, s. 307-339. ISSN 0304-4130.

INGLEHART, Ronald a WELZEL, Christian, 2005. Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence. Cambridge: *Cambridge University Press*. ISBN 0-521-84695-1.

Institut politického marketing, 2016. Slovník politického marketingu: Kampaň k volbám do Poslanecké sněmovny 2013. [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://politickymarketing.com/glossary/kampan-k-volbam-poslanecke-snemovny-2013>

iRozhlas, 2020. Vokřál končí v hnutí ANO. Vadí mu napojení brněnských buněk na „různé lidi z podsvětí“. *Český rozhlas*. 01.06.202. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-vokral-ano-konec-brno_2006011905_zit

iRozhlas, 2023. Babišova politická kampaň porušovala veškeré etické zásady komunikace, uvedly PR agentury, 30.01.2023, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kampan-babis-etika_2301301448_zuj

iRozhlas, 2023. Moravskoslezský hejtman Vondrák končí v hnutí ANO. Funkci si chce ponechat. *Český rozhlas*. 24.02.2023. [online] [cit. 2024-07-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vondrak-hejtman-hnuti-ano-moravskoslezsky-kraj_2302241626_mst

JUNEK, Adam, 2021. „Brusel učinil nebyvalý krok. Zveřejnil zprávu o střetu zájmů Andreje Babiše“, *Seznam zprávy* 23.4. 2021 [online] [cit. 2024-06-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/brusel-ucinil-nebyvaly-krok-zverejnil-zpravu-o-stretu-zajmu-andreje-babise-151957>

KDU-ČSL, 2022. Stanovy KDU-ČSL, 23.04.2022, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: https://www.kdu.cz/getattachment/O-nas/Dokumenty/Stanovy/Stanovy-KDU-CSL_2022.pdf.aspx

KIRCHHEIMER, Otto, 1965. Der Wandel des westeuropäischen Parteiensystems. *Politische Vierteljahresschrift*, 1965, 6.1: 20-41.

KLÍMA, Michal, 1998. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: *Radix*. ISBN 80-86031-13-6.

KODĚRA, Petr, 2013. Nejsem diktátor, tvrdí Babiš. Kvůli jarnímu puči ale zpřísnil přijímání nováčků, *Hospodářské noviny*, 27. 8. 2013 [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-60492160-nejsem-diktator-tvrdi-babis-kvuli-jarnimu-puci-ale-zprisnil-prijimani-novacku>

KOPEČEK, Lubomír a SVAČINOVÁ, Petra, 2015. Kdo rozhoduje v českých politických stranách? Vzestup nových politických podnikatelů ve srovnávací perspektivě. *Středo Evropské politické studie*. Roč. 17, č. 2, s. 178-211. ISSN 1212-7817.

KOPEČEK, Lubomír; HLOUŠEK, Vít; CHYTILEK, Roman a SVAČINOVÁ, Petra, 2018. Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing.

MACHOVÁ, Martina, 2023. „Mohli to udělat tiše.“ Vondrák a Macura jsou sami, zní z místního ANO. *Seznam zprávy*. 15.01.2023. [online] [cit. 2024-07-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/volby-prezidentske-mohli-to-udelat-tise-vondrak-a-macura-jsou-sami-zni-z-mistniho-ano-223530>

NOVÁK, Miroslav a BĚLOHRADSKÝ, Václav, 1997. Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia. Praha: *Sociologické nakladatelství SLON*. ISBN 80-85850-22-2.

ODS, 2015. Stanovy Občanské demokratické strany, 30.05.2015, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: <https://www.ods.cz/o-nas/stanovy>

OPENAI, 2024. WhisperX. 2024-05-12. [online] [citováno 2024-07-01]. Dostupné z: <https://github.com/openai/whisper>.

Pirátská strana, 2023. Stanovy České pirátské strany, 22.11.2023, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/rules/st>

POWER, Sam a DOMMETT, Katharine, 2020. From multi-speed to multi-stream? Recognising the motivations, processes and triggers behind party membership. *British journal of politics & international relations*. Roč. 22, č. 3, s. 505-522. ISSN 1369-1481.

PROKOP, Daniel, FABŠÍKOVÁ, Nina, 2023. V prvním kole volilo překvapivě hodně obyvatel chudších obcí. Mobilizovat dokázal hlavně Babiš, PAQ Research, 14.01.2023, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/prezidentske-volby-2023/>

PROKOP, Daniel, KOMÁREK, Jakub, FABŠÍKOVÁ Nina, 2021. Analýza volebního chování ve sněmovních volbách 2021, PAQ Research, 01.11.2021, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: https://www.paqresearch.cz/post/analyza_volby_2021/

RESPONDENT A, 2024. Rozhovor, 05.06.2024

RESPONDENT B, 2024. Rozhovor, 05.06.2024

RESPONDENT C, 2024. Rozhovor – písemný, 18.06.2024

RESPONDENT D, 2024. Rozhovor – písemný, 29.05.2024

RESPONDENT E, 2024. Rozhovor, 05.06.2024

RESPONDENT F, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT G, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT H, 2024. Rozhovor, 05.06.2024

RESPONDENT I, 2024. Rozhovor, 11.06.2024

RESPONDENT J, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT K, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT L, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT M, 2024. Rozhovor, 04.06.2024

RESPONDENT N 2024. Rozhovor, 11.06.2024

RESPONDENT O, 2024. Rozhovor, 27.05.2024

RESPONDENT P, 2024. Rozhovor, 12.06.2024

RESPONDENT Q, 2024. Rozhovor, 11.06.2024

ROHRBACH, Katharina, 2011. Warum treten Mitglieder aus Parteien aus?. *Parteimitglieder in Deutschland*, 177-201.

SEYD, Patrick a WHITELEY, Paul, 2002. *New Labour's grassroots: The transformation of the Labour Party membership*. Springer. ISBN 9780230599215.

SEZNAM ZPRÁVY, 2023. Ostravský primátor Macura končí v ANO, nesouhlasí se směřováním hnutí. *Seznam zprávy*. 13.02.2023. [online] [cit. 2024-07-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-ostravsky-primator-tomas-macura-konci-v-ano-nesouhlasí-se-smerovanim-hnuti-225637>

SPD, 2019. Stanovy politického hnutí, 13.07.2019, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: https://www.spd.cz/wp-content/uploads/ke_stazeni/vnitri_predpisy/stanovy-politického-hnuti-spd.pdf

STAN, 2024. Stanovy STAN 2024, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/o-nas/stanovy>

TOP 09, 2023. Stanovy politické strany TOP 09, 30.11.2023, [online] [citováno 28.07.2024] Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/stanovy-politicke-strany-top-09_38.pdf

VESELÁ, Marie, 2016. V Brně vzniklo nové politické hnutí. PRO 2016 založili bývalí členové ANO. *iRozhlas*, 20. 10. 2011. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/v-brne-vzniklo-nove-politicke-hnuti-pro-2016-zalozili-byvali-clenove-ano_201606041701_akottova2

Vláda ČR. 2017. Vláda Bohuslava Sobotky 2014–2017, [online] [cit. 2024-07-07]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-bohuslava-sobotky-2014_2017-160956/

VODRÁŽKA, Prokop, ČERNÁ, Eliška, 2020. Bývalá pražská primátorka Krnáčová končí v ANO, nezaplatila členské poplatky. *Deník N*. 03.04.2020. [online] [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://denikn.cz/333453/byvala-prazska-primatorka-krnacova-konci-v-ano-nezaplatila-clenske-poplatky/>

WAGNER, Markus, 2017. Why do party members leave? Online. *Parliamentary affairs*. Roč. 70, s. 344-360. ISSN 0031-2290.

WEBER, Regina, 2020. Why do young people join parties? The influence of individual resources on motivation. Online. *Party politics*. Roč. 26, č. 4, s. 496-509. ISSN 1354-0688. [cit. 2024-07-08].

WHITELEY, Paul a SEYD, Patrick, 1992. Labour's Vote and Local Activism: The Impact of Local Constituency Campaigns. *Parliamentary Affairs*. Roč. 45.4, s. 582-595.

WHITELEY, Paul a SEYD, Patrick, 2002. High-intensity participation: the dynamics of party activism in Britain. Ann Arbor: The University of Michigan Press. ISBN 0-472-10620-1.

WHITELEY, Paul F., 2011. Is the party over? The decline of party activism and membership across the democratic world. *Party politics*. Roč. 17, č. 1, s. 21-44. ISSN 1354-0688.

ZULIANELLO, Mattia a GUASTI, Petra, 2023. The Demand and Supply of Pandemic Populism: A Global Overview. *Government and opposition (London)*. S. 1-20. ISSN 0017-257X.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Kategorie kódů motivů vstupu a očekávání na str. 28

Tabulka č. 2 – Kategorizace kódů důvodů odchodu na str. 29

Tabulka č. 3 - Kategorizace kódů následků odchodu z hnutí na str. 30

Seznam grafů

Graf č. 1 – Výsledky hnutí ANO ve volbách v letech 2012-2023 na str. 21

Graf č. 2 - Výsledky kategorického zastoupení motivů vstupu do strany na str. 32

Graf č. 3 - Výsledky kategorického zastoupení motivů výstupu ze strany na str. 35

Graf č. 4 – Výsledky kategorického zastoupení důsledků výstupu z hnutí na str. 41

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam otázek pro rozhovor (seznam)

ÚVOD

1. Představení mě a mého výzkumu
Seznámení se s tím jak bude rozhovor probíhat
2. Představení respondenta
Mohl byste mi prosím přiblížit Vaši cestu ke vstupu do hnutí ANO?
Co bylo tím důvodem do hnutí vstoupit?

POZADÍ ČLENSTVÍ

Motivace ke vstupu

3. Jaké bylo Vaše původní očekávání od vstupu do hnutí ANO?
4. Máte pocit, že toto očekávání bylo naplněno? Případně co nebylo?

Role v hnutí

5. Jakou roli mimo zvolenou funkci jste v hnutí zastával?

DŮVODY ODCHODU

Vývoj a jádro

6. Co byl ten hlavní důvod, který Vás přiměl k odchodu?
7. Byl to dlouhodobý vývoj nebo nastala vyloženě jedna událost?

Interní problémy

8. Jak byste popsal atmosféru uvnitř hnutí?

9. Komunikoval jste to co jste popsal i uvnitř strany? Případně s jakou reakcí jste se setkal?
10. Zažil jste nějaké interní konflikty v hnutí? Jak byly řešeny?

Osobní hodnoty

11. Do jaké míry hrály Vaše osobní hodnoty a principy při rozhodování a při samotném odchodu z hnutí?

DŮSLEDKY A BUDOUCNOST

12. Jak byste ve zkratce celkově své zkušenosti s hnutím ANO?
13. Jaké pozitivní a negativní lekce z tohoto období jste si odnesl?
14. Jaké důsledky měl váš odchod z hnutí ANO na váš osobní a profesní život?
15. S jakou reakcí jste se setkal od bývalých kolegů nebo vedení hnutí?
16. Jak došlo k tomu, že jste nakonec kandidoval za jiný subjekt?

ZÁVĚR

17. Napadá Vás něco, co jste nezmínil nebo něco co byste rád dodal či zdůraznil?

PODĚKOVÁNÍ

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 2: Informovaný souhlas pro online rozhovor (informovaný souhlas)

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru pro výzkumné účely

Já, níže podepsaný tímto potvrzuji, že jsem poskytl rozhovor Tereze Pištorové, studentce Politologie a veřejné politiky v rámci bakalářské práce s názvem “Motivy pro výstup z ideologicky neukotvené politické strany-případ hnutí ANO”.

Moje rozhodnutí poskytnout rozhovor je zcela dobrovolné a během rozhovoru ho mohu kdykoliv ukončit. Jsem si vědom, že rozhovor bude nahráván a následně převeden do písemné formy s použitím moderních technologií. Informace získané v tomto rozhovoru smí být použity pouze v anonymizované podobě pro bakalářskou práci. Dostupný přepis rozhovoru bude anonymizován výzkumníkem.

dne _____

podpis _____

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 3: Informovaný souhlas pro písemný rozhovor (informovaný souhlas)

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru pro výzkumné účely

Já, níže podepsaný tímto potvrzuji, že jsem poskytl rozhovor Tereze Pištorové, studentce Politologie a veřejné politiky v rámci bakalářské práce s názvem “Motivy pro výstup z ideologicky neukotvené politické strany-případ hnutí ANO”.

Moje rozhodnutí poskytnout písemný rozhovor je zcela dobrovolné. Informace získané z tohoto rozhovoru smí být použity pouze v anonymizované podobě pro bakalářskou práci. Dostupný přepis rozhovoru bude anonymizován výzkumníkem.

dne _____

podpis _____

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 4: Přehled respondentů o motivech vstupu, naplnění očekávání, motivech výstupu a důsledků výstupu (tabulka)

Respondent	Motivy vstupu	Naplnění očekávání	Motiv výstupu	Důsledky výstupu
A	Zájem o angažovanost v komunální politice Protikorupční agenda Nové tváře v politice Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a	ANO	Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování) Preference participace v místním sdružení nad celostátní politickou	Nesouhlas voličů s odchodem z hnutí ANO Hnusné zprávy od krajského manažera hnutí ANO

	chování tradičních politiků		stranou Nechci být spojován s kauzami AB Sociální nátlak blízkého okolí	Pozitivní ohlas od svého okolí, že z hnutí ANO odešel
B	Osloven přáteli, kolegy či někým z okolí Iniciace změn v obci bydliště respondenta Zájem o angažovanost v komunální politice	ANO	Zrušení místí organizace	Nepocítění jakéhokoliv dopadu
C	Zájem o uplatnění vlivu v obecním zastupitelstvu	NE	Nesouhlas s chováním spolustraníků Nátlak kolegů z hnutí ANO	Nepocítění jakéhokoliv dopadu
D	Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni Protikorupční agenda Nové tváře v politice Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků	NE	Zrušení místí organizace	Nepocítění jakéhokoliv dopadu
E	Osloven přáteli, kolegy či někým z okolí Zájem o uplatnění vlivu v obecním zastupitelstvu Zájem o angažovanost v komunální politice Protikorupční agenda Nové tváře v politice	NE	Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování) Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou Nesouhlas s chováním	Nepochopení dcery, že respondentka byla členkou hnutí Negativní reakce lidí z obce, že byla členkou hnutí Nepochopení kolegů v práci, že

	Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků		spolustraníků Nechci být spojován s kauzami AB	byla členkou hnutí
F	Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni Zájem o angažovanost v komunální politice Protikorupční agenda Nové tváře v politice Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků	ANO	Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování) Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou	Pozitivní ohlas od svého okolí, že z hnutí ANO odešel
G	Existence sociálních vazeb v rámci politického hnutí (Přátelé jsou již členy hnutí) Rodinná historie politické participace Zájem o angažovanost v komunální politice Protikorupční agenda Nové tváře v politice Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků	ANO	Preference participace v místním sdružení nad celostátní politickou stranou Členství pro mě není nadále přínosné	Úbytek povinností spojených s hnutím a tím získání více volného času
H	Zájem o uplatnění vlivu v obecním zastupitelstvu	ANO	Zrušení místní organizace	Nepocitění jakéhokoli dopadu
I	Osloven přáteli, kolegy či	ANO	Zrušení místní organizace	Negativní reakce

	<p>někým z okolí</p> <p>Systémové změny vedoucí ke zvýšení efektivity</p> <p>Zájem o angažovanost v komunální politice</p> <p>Protikorupční agenda</p> <p>Nové tváře v politice</p> <p>Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků</p>			<p>od členů hnutí</p> <p>Pochopení kolegů</p>
J	<p>Osloven přáteli, kolegy či někým z okolí</p> <p>Politická efektivita vlastní osoby</p> <p>Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni</p> <p>Iniciace změn v obci bydliště respondenta</p>	ANO	<p>Zdravotní potíže</p> <p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou</p> <p>Nesouhlas s chováním spolustraníků</p> <p>Nátlak kolegů z hnutí</p> <p>ANO</p>	<p>Fyzické zdravotní problémy</p> <p>Psychické problémy</p>
K	<p>Osloven přáteli, kolegy či někým z okolí</p> <p>Zájem o angažovanost v komunální politice</p>	ANO	Vyloučení	<p>Úbytek povinností spojených s hnutím a tím získání více volného času</p>
L	<p>Zájem o uplatnění vlivu v obecním zastupitelstvu</p> <p>Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni</p>	ANO	Příliš málo času na stranu	<p>Úbytek povinností spojených s hnutím a tím získání více volného času</p>

	<p>Zájem o angažovanost v komunální politice</p> <p>Protikorupční agenda</p> <p>Nové tváře v politice</p> <p>Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků</p>			
M	<p>Zájem o angažovanost v komunální politice</p>	ANO	<p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Preference participace v místním sdružení nad celostátní politickou stranou</p> <p>Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou</p> <p>Nechci být spojován s kauzami, které se mnou nesouvisí (stranické kauzy, jiných členů)</p>	<p>Negativní reakce od členů hnutí</p> <p>Pochopení motivů pro výstup z hnutí kolegy na sněmu a ocenění upřímnosti</p>
N	<p>Zájem o angažovanost v komunální politice</p> <p>Protikorupční agenda</p> <p>Nové tváře v politice</p> <p>Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků</p>	NE	<p>Příliš malý vliv na stranickou linii</p> <p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Nesouhlas s chováním spolustraníků</p>	<p>Negativní reakce od členů hnutí</p>
O	<p>Transformace politické kultury na komunální i</p>	NE	<p>Příliš malý vliv na stranickou linii</p>	<p>Nepocítění jakéhokoliv</p>

	<p>celostátní úrovni</p> <p>Protikorupční agenda</p> <p>Nové tváře v politice</p> <p>Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků</p>		<p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Nesouhlas s chováním spolustraníků</p>	<p>dopadu</p>
P	<p>Transformace politické kultury na komunální i celostátní úrovni</p> <p>Protikorupční agenda</p> <p>Nové tváře v politice</p> <p>Snaha o ukončení zavedených politických praktik, včetně intrik a chování tradičních politiků</p>	NE	<p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Nesouhlas s chováním spolustraníků</p>	<p>Negativní reakce od členů hnutí</p>
Q	<p>Politická efektivita vlastní osoby</p> <p>Osloven přáteli, kolegy či někým z okolí</p>	NE	<p>Nesouhlas s vývojem a fungováním strany (strana jednoho muže, nedemokratické směřování)</p> <p>Ideologický rozdíl mezi mnou a stranou</p>	<p>Ovlivněn profesní život nálepkou strany</p>

Zdroj: Vlastní zpracování